

Dorota Blaszczyk
Rainer Sachs
Wrocław

Rocznik Muzeum Papiernictwa
2007, t. I
ISSN 1897-7685

SŁOWNIK PAPIERNIKÓW ŚLĄSKICH DO 1945 ROKU

Wstęp

Historia papiernictwa na Śląsku należy do dziedzin badawczych, w których wciąż jest dużo do nadrobienia. Postęp w badaniach nad dziejami papiernictwa należy uznać za szczególnie ważny dla środowisk naukowych, gdyż filigranistyka zaliczana jest do kluczowych nauk pomocniczych dziedzin zajmujących się przekazami utrwalonymi na papierze. Przy odpowiednio mądrej strategii naukowej opracowanie *Korpusów Filigranorum* poszczególnych regionów należałoby do zupełnie podstawowych i priorytetowych zadań badawczych. Ponieważ na przemysłaną strategię nauki w przewidywalnym czasie nie ma co liczyć, ani w skali europejskiej, ani w skali Polski, autorzy w pełni świadomie zdecydowali się na opublikowanie poniższych informacji źródłowych, które co prawda w żaden sposób nie rozwiążą problemu (brakuje do tego jeszcze solidnej inwentaryzacji znaków wodnych poszczególnych papierni, czego autorzy we własnym zakresie już nie są w stanie dokonać), ale mogą się do tego rozwiązania przyczynić – taka jest przynajmniej nadzieja autorów.

Zasady opracowania materiałów

Światowy zasób archiwaliów dotyczących historii Śląska do 1945 r. można oszacować na około 50.000 metrów bieżących, z czego około połowa znajduje się obecnie na terenie Rzeczypospolitej. Jeszcze bogatszy jest zasób przekazów drukowanych. Jego wielkość jest dzisiaj trudna do oszacowania. Systematyczne badania tego zasobu ograniczały się dotychczas do jego ułamków, które w najlepszym przypadku można by ująć w promilach. Zadaniem przemysłanej strategii naukowej byłoby przejrzanie go choć raz i wydobycie wszystkich istotnych informacji według klucza obowiązującego wszystkich uczestników akcji. Takie działanie zwiększyłoby wprost rewolucyjnie zasób naszej wiedzy faktograficznej, ale – choć byłoby racjonalne i naukowe – jest z różnych względów niemożliwe. W związku z tym autorzy podjęli wieloletnie badania w nieporównywalnie mniejszym zakresie, zgodnie z ich ograniczonymi indywidualnymi możliwościami. Celem ich wciąż trwającej akcji jest uzbieranie jak największej ilości informacji źródłowych dla historii sztuk plastycznych i rzemiosła artystycznego Śląska. Ze względu na wyżej scharakteryzowane kluczowe znaczenie historii papiernictwa dla wielu gałęzi wiedzy humanistycznej, w ramach tego programu zarejestrowano także informacje o papiernikach

śląskich. Wychodząc z założenia, iż jednym z podstawowych zadań na obecnym etapie badań jest możliwie jak najprecyzyjniejsze ustalenie żywotów jak największej liczby śląskich papierników, skoncentrowano wysiłki przede wszystkim na przebadaniu śląskiego zasobu metrykalnego, choć sporadycznie przeglądane były także inne rodzaje źródeł pisanych i przekazy drukowane. Z zachowanych około 10.000 ksiąg metrykalnych dotychczas udało się przebadać po około 20% ksiąg katolickich i ewangelickich.

Nie wdając się w dyskusje na temat historycznych granic Śląska, ze względów praktycznych niniejsze studium obejmuje wyłącznie te jego obszary, które obecnie znajdują się w obrębie państwa polskiego. W przypadku miast podzielonych ujęto te, których większa historyczna część znajduje się na tym obszarze. To oznacza, dla przykładu, że Cieszyn został ujęty, Görlitz/Zgorzelec zaś nie. Przymiarowanie miejscowości do powiatów nastąpiło według obecnego podziału administracyjnego. W niektórych przypadkach po nazwie ulicy lub po numerze domu następują bardzo wysokie numery. Są to numery podatkowe posesji, które w korelacji z numerami domów umożliwiają umiejscowienie nieruchomości w obecnym krajobrazie miejskim.

Konstrukcja haseł

W niniejszym opracowaniu ujęto wszystkich papierników, czeladników papierniczych i zbieraczy szmat z rzemieślniczego okresu produkcji papieru oraz ich rodziny, natomiast z okresu produkcji kapitalistycznej – jedynie członków zakładów, którzy mieli wiodące funkcje ekonomiczne lub technologiczne.

Wobec faktu, iż co najmniej do połowy XIX w. nazwiska zapisywano na Śląsku fonetycznie, „ze słuchu”, dla uniknięcia błędów, ich zaszeregowanie w niniejszej pracy również następuje według tych samych zasad. W szczególności nie uwzględniono liter wydłużających lub skrcających wymowę danego wyrazu (niemego *h*, podwójnych samogłosek lub spółgłosek), a literę *y* zaszeregowano w tym samym miejscu, co literę *i*. Nazwiska o tej samej wymowie, ale różnej pisowni, zostały zapisane, o ile nie istnieje jedna wyraźna forma przewodnia (np. Bayer z formami ubocznymi Beyer, Baier, Beier lub Busch z wersją zniekształconą Pusch) w najwcześniej występującej formie w źródłach w kolejności alfabetycznej (np. Maier, Mayer, Maier, Meier pod „Maier”). Jeśli różne formy tego samego nazwiska są na tyle podobne, że nie może dojść do pomyłek, zostaną one (o ile są początkiem danego hasła) zapisane w formie najczęściej występującej u tej konkretnej osoby. Dla ukazania różnorodności pisowni tych nazwisk, zostały one zapisane w innych miejscach niniejszej publikacji według pisowni danego konkretnego źródła.

Jeśli imiona nie posiadają mniej więcej tak samo często używanych obecnie form ubocznych, na przykład Johann, Hans, Johannes, zapisano je w poprawnej formie ogólnoniemieckiej, a nie w formie źródła śląskiego, czyli dla przykładu forma imienia „Valten”, występująca zwłaszcza do renesansu włącznie, została zapisana w formie poprawnej „Valentin”. W przypadku występowania równouprawnionych form,

wszystkie zapisano przy ich pierwszym możliwym zaszeregowaniu alfabetycznym, czyli Johann, Hans, Johannes pod „Hans”.

Jeżeli u osób noszących kilka imion udało się ustalić imię główne, zostało ono podkreślone. Dla zwiększenia przejrzystości układu, następujące po sobie żony określono kolejnymi cyframi rzymskimi, a kolejne dzieci cyframi arabskimi. Jeżeli dokładnie wiadomo, która z żon była matką danego dziecka, poprzedzono numer dziecka numerem matki. Dzieci nieślubne lub wnuczeta oznaczono kolejnymi małymi literami alfabetu. Dla uwydatnienia kontekstów socjologicznych w hasłach zostały podane także wszystkie osoby, u których papiernicy lub członkowie ich rodziny byli świadkami na ślubie lub chrzestnymi.

Używane symbole i skróty:

- * – urodzenie
- # – chrzest
- = – ślub
- + – zgon
- +* – martwo urodzony
- % – pogrzeb
- A. A. – Archiwum Archidiecezjalne, potem numer konkretnej księgi metrykalnej (ze względu na to, że data dokładnie dokumentuje miejsce w księgach, w przypadku ksiąg metrykalnych zrezygnowano z podania stron konkretnego zapisu)
- a. m. – akta miasta
- A. P. – Archiwum Państwowe
- EKMŚ – zespół Ewangelickich Ksiąg Metrykalnych Śląska
- ew. – ewangelicki
- gr – grosz(y)
- Hintze – tzw. kartoteka Hintzego
- J. G. – Jelenia Góra
- kat. – katolicki
- król. – królewski
- Leg. – Legnica
- Lit.: – literatura
- mieszk.: – adresy zamieszkania
- Muz. Nar. – Muzeum Narodowe
- O. – Opole
- par. – parafia
- prus. – pruski
- rym.-kat. – rzymskokatolicki
- srebrn. – srebrny
- śl. – śląski
- świadek u – świadek na ślubie u

tal. – talar(y)

UB Ręk. – Oddział Rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu

USC – Urząd Stanu Cywilnego

Wroc. – Wrocław

Z. G. – Zielona Góra

Źr.: – źródła

Skróty powiatów:

bol. – bolesławiecki

głog. – głogowski

grad. – grodkowski

jaw. – jaworski

jel. – jeleniogórski

kam. – kamiennogórski

kłodz. – kłodzki

koziel. – kozielski

leg. – legnicki

lubań. – lubański

lubiń. – lubiński

lwów. – lwówecki

mil. – milicki

nys. – nyski

oles. – oleski

oleś. – oleśnicki

oław. – oławski

prud. – prudnicki

racib. – raciborski

strzel. – strzeliński

syc. – sycowski

szpr. – szprotawski

świd. – świdnicki

wałbrz. – wałbrzyski

woł. – wołowski

wroc. – wrocławski

ząb. – ząbkowicki

ziel. – zielonogórski

złot. – złotoryjski

żag. – żagański

Część I A-G

A

ABSCH, Georg, papiernik na Ostrowie Tumskim we Wrocławiu, **żona:** Anna Regina, **dzieci:** **I**) Anna Elisabeth (# 19.12.1675).

Źr.: A. A., 1b.

ABT, Bartholomäus, czeladnik papierniczy w Dusznikach, pow. kłodz., **żony:** **I**) NN (+ przed 12.2.1634), **II**) = 12.2.1634 z Dorotheą, córką Salomona Andresa (+ przed 12.2.1634), kapelusznika, **dzieci:** **II/1**) Johannes (# 30.5.1635, chrzestny: Samuel Krätschmer, papiernik), **II/2**) córka (# 11.3.1640, chrzestna: Susanna, żona Samuela Krätschmera, papiernika), **chrzestny u:** Melchiora Tschemmera (21.1.1629, 30.5.1633), Matthäusa Lengfelda, kowala sierpów (28.4.1630), Michaela Frantza (3.8.1631, 7.4.1634), Michaela Beuchela (1.8.1632), Kaspara Fickera (7.3.1638), Christopha Schneidera, czeladnika papierniczego w Żytawie (21.9.1639), Kaspara Zenckera (11.1.1645); zastępuje 5.2.1637 Samuela Kretschmera jako chrzestny u Eliasa Krause.

Źr.: A. A., 655a.

ADAM, Georg, prudnicki czeladnik papierniczy, **dzieci:** **I**) Georg (* 1732, % 1.5.1732).

Źr.: A. A., 96b.

ADLER, Abraham, papiernik w Cieplicach, pow. jel., **chrzestny u:** Georga Wehnera, chałupnika w Ściegnach, pow. jel. (5.10.1677).

Źr.: A. A., 190a.

ALBERT, fabrykant papy w Kowarach, pow. jel., w folwarku Buschvorwerk, 23.11.1890 z powodu podpalenia doszczętnie palą się budynki pomocnicze.

Lit.: Schlesisches Tageblatt, t. 16, 30.11.1890.

ALBRECHT, Anton Wilhelm, papiernik w Piechowicach, pow. jel., **żony:** **I**) Friederike Beate z domu Urban, wdowa po Johannie Gotthilfie Melzerze, papierniku w Piechowicach, w związku z tym przejmuje miejscową papiernię, **II**) Louise Bertha, córka Gotthelfa Augusta Dame, właściciela papierni w Dołach, pow. szpr.

Funduje 1842 miejscowemu kościołowi ewangelickiemu z okazji jego 100-lecia 6 friedrichsdorów. Otrzymuje 1852 35 tal. reńskich 20 gr srebrn. za dostarczenie koni dla pospolitego ruszenia w 1848 r.

Lit.: Amts-Blatt der Königlichen Regierung zu Liegnitz, t. 32: 1842, s. 197; Kreiskurrentenblatt des Königlichen Landrathamtes in Hirschberg, wydanie specjalne, 18.10.1852, s. 304; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 65.

ALBRECHT, August, papiernik w Brzegu, **chrzestny u:** Gottlieba Henze, dniówkarza na Sperlingsberg we Wrocławiu (19.1.1862).

Źr.: A. A., 666i.

ALBRECHT, Franz, papiernik w Brzegu, **chrzestny u:** Heinricha Bachmanna, karczmarza i mieszczanina przy kanale śluzy przy Bramie Odrzańskiej we Wrocławiu (27.2.1853, 12.10.1856).

Źr.: A. A., 666h.

ALLBRECHT, Heinrich Christian, papiernik i producent form papierniczych, **miejsca zamieszkania:** 1844, 1856-1866 Wrocław, 1851 Brzeg, **chrzestny u:** Josepha Kindschera, papiernika w fabryce papieru we Wrocławiu (31.3.1844), Josepha Seiferta, mistrza szewskiego i mieszczanina przy Zollgasse 11 (1.6.1851) wzgl. Garbary 24 (19.5.1861), Johanna Sauerbiera, czeladnika młynarskiego (23.5.1856), Augusta Ludwiga, mistrza krawieckiego i mieszczanina, nr 34 (1.2.1857) wzgl. Burggasse (4.7.1858), Karla Kury, szypera, Mühlplatz (4.9.1859), Johanna Stanjeka, stolarza, Gartenstr. (17.10.1866).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 7/11; A. A., 666h-666j.

ALBRECHT, Joseph, czeladnik papierniczy w Brzegu, + przed 8.8.1863, **żona:** Rosalia z domu Hornig (+ przed 8.8.1863), **dzieci: 1)** Selma (* 1796, + 8.8.1863, tyfus płucny, % 10.8.1863, podopieczna w przytułku Maryjnym), **chrzestny u:** Marii Emilii, nieslubnej córki Emilii, na Przedmieściu Odrzańskim, córki B. Königa (+ 9.2.1855), czeladnika ciesielskiego (14.2.1855).

Funkcje: kierownik produkcji w młynie papierniczym.

Źr.: A. A., 666h, 666v.

ALTMANN, Benjamin Gottlieb, producent papieru, **miejsca zamieszkania:** 1818-1852 Podgórzyn, pow. jel., 1819 Żagań (posiada 1819 tamtejszy młyn papierniczy, który przechodzi 1827 drogą dziedzictwa na jego zięcia A. Dame), **żona:** = 1818 z Johanną Theodorą, wdową po Christianie Friedrichu Scholtzu, producencie papieru w Podgórzynie, w związku z tym przejmuje tamtejszą papiernię.

1842 funduje wraz z żoną kielich do komunii dla chorych dla kościoła ewangelickiego w Podgórzynie i 5 ryz papieru do druku publikacji jubileuszowej, jego żona funduje 1852 dla tego samego kościoła 25 tal. reńskich na zakup dzwonu, on sam 50 tal. reńskich.

Lit.: Amtsblatt der Königlichen Regierung zu Liegnitz, t. 32: 1842, s. 253; t. 42: 1852, s. 443; Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 106; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 14, 66.

ALTMANN, Gottlob Beniamin, papiernik w Żaganiu, * w Osiecznicy, pow. bol.

Kupuje 2.9.1754 papiernię żagańską od miasta i odbudowuje ją od podstaw, później przekazuje ją Gottfriedowi Altmannowi II.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 106; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 13, 20.

ALTMANN, Hugo, współwłaściciel fabryki papieru Erfurt & Altmann w Jeleniej Górze, **mieszkania:** 1905 Straupitzer Str. 5, 1906-1909 Schönauer Str. 11.

Funkcje: 1893 członek zarządu sekcji IX (Śląsk i Pomorze) Związku Zawodowego Papierników (Papiermacherberufsgenossenschaft).

Lit.: Schlesischer Tageblatt, t. 19, 2.6.1893; Adreßbuch der Stadt Hirschberg (18 775 Einwohner) und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1905/06, Hirschberg b. d., s. 4; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1906/07, Hirschberg b. d., s. 4; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1908/09, Hirschberg b. d., s. 4; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf, Grunau, Hartau und Straupitz für das Jahr 1909/10, Hirschberg b. d., s. 17.

ALTMANN, Johann Gottfried, papiernik i właściciel paperni w Żaganiu.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 106.

ALTMANN, Moritz, właściciel fabryki papieru, **miejsca zamieszkania:** 1879-1882 Jelenia Góra (mieszkanie: 1879-1881 Äußere Burgstr. 21), 1904 Wrocław.

Funkcje: 1904 przewodniczący II sekcji (wrocławskiej) producentów wyrobów papierniczych (Papierverarbeitungsberufsgenossenschaft) w Berlinie.

Lit.: Mejer, Georg v., Adreßbuch der Stadt Beuthen O.=S. einschließlich des Verwaltungsbezirks Schwarzwald und der Gemeinde Roßberg 1904 und 1905, Beuthen b. d., s. 31; Adreßbuch der Stadt Hirschberg in Schlesien für das Jahr 1879, Hirschberg b. d., s. 131; Adreßbuch der Stadt Hirschberg in Schlesien für das Jahr 1881, Hirschberg b. d., s. 153; Adreßbuch der Stadt Hirschberg in Schlesien für das Jahr 1882, Hirschberg b. d., s. 152.

ALTMANN, Paul, współwłaściciel fabryki papieru Erfurt & Altmann w Jeleniej Górze, **mieszkanie:** 1882-1909 Mühlgrabenstr. 26.

Funkcje: 1893 rewident rachunkowy sekcji XI (Śląsk i Pomorze) Związku Zawodowego Papierników (Papiermacherberufsgenossenschaft).

Lit.: Schlesisches Tageblatt, t. 19, 2.6.1893; Adreßbuch der Stadt Hirschberg in Schlesien für das Jahr 1882, Hirschberg b. d., s. 152; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1906/07, Hirschberg b. d., s. 4; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1908/09, Hirschberg b. d. s. 4; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf, Grunau, Hartau und Straupitz für das Jahr 1909/10, Hirschberg b. d., s. 17.

ANDERS, rodzina śląskich papierników.

1. Christian, papiernik, syn Gottfrieda, papiernika z Jeleniej Góry, + przed 22.1.1753, **miejsca zamieszkania:** 1710 Smardzów, pow. głóg., na majątku księżęcej komory, potem Ściegny, pow. jel., **żony: I**) = 28.4.1710 w Żmigrodzie, pow. mil., z Rosiną, córką Christopha Waltera, mieszczanina ze Żmigrodu, **II**) Anna Maria (= 22.1.1753 z Christianem Ehrenfriedem Pormannem, gajowym z Przesieki, pow. jel.).

Źr.: A. A., 100b, 190d.

2. Gottfried I, papiernik w Jeleniej Górze, + V 1687, ojciec Christiana, papiernika z Jeleniej Góry, i Gottfrieda II, czeladnika papierniczego ze Świdnicy, **żona:** Rosina z domu Großmann, **dzieci: I/1**) Gottfried II (# 24.5.1682, chrzestni: Georg Kahl, papiernik z Piechowic, pow. jel., Martha, żona Christiana Geißlera, papiernika z Podgórzyna, pow. jel.), **I/2**) Christian (patrz wyżej), **I/3**) Eleonora, **I/4**) Sigismund (# 9.1.1687), **chrzestny u:** Christiana Geißlera, papiernika z Podgórzyna (21.2.1683), Philipa Heypelta, papiernika z Jeleniej Góry (30.12.1685), **jego żona chrzestną u:** Christiana Geißlera, papiernika z Podgórzyna (30.12.1685).

Podział spadku (po Christianie Andersie) pomiędzy wdową po nim a jej dziećmi I/1 i I/3 patrz Gottfried II.

Źr.: A. A., 100b, 190a, 261; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy; A. P. Wr., a. m. Świdnicy, nr 133, s. 434, 464, 686.

3. Gottfried II, czeladnik papierniczy (do 4.9.1742, wówczas wstępuje do cechu karczmarzy za 24 tal. wstępnego i opłatę dla Rady Miejskiej) i mieszczanin w Świdnicy, # 24.5.1682 w Jeleniej Górze, + przed 27.1.1744, syn Gottfrieda I, papiernika w Jeleniej Górze, **mieszkanie:** kupuje 23.5.1742 i 24.10.1742 za 250 tal. śl. i 1 dukata kluczowego dom i ogród (roczne podatki: 30 tal. śl., 4 gr czynszu, 2 gr 8 hal. podatku miejskiego) przy Fischergraben, pomiędzy domem i ogrodem Gottfrieda Gottwalda, rymarza i mieszczanina, a garbarnią cechu szewskiego od spadkobierców Christiana Kopischa, mieszczanina i starszego cechu gorzelników, świadek na jego ślubie: Benjamin Gottlieb Rüdiger, papiernik, **żona:** Anna Rosina, z domu Nagel (+ przed 17.3.1751), **dzieci: I/1**) Johanna Eleonora (# 15.6.1724, chrzestna: Johanna Eleonora, córka Illgnera, dzierżawcy papierni ze Świdnicy), **I/2**) Anna Rosina (# 9.3.1726, chrzestny: Friedrich Illgner, dzierżawca papierni), **I/3**) Johanna Eleonora (* 20.11.1730 w Świdnicy, # 21.11, chrzestna: Susanna, żona Illgnera, papiernika ze Świdnicy), **I/4**) Johann Gottfried (* 10.8.1733, # 11.8, chrzestny: Friedrich Illgner, papiernik i mieszczanin), **I/5**) Maria Magdalena (* 4.3.1739, # 5.3, chrzestna: Susanna, żona Illgnera, papiernika), **chrzestny u:** Hansa Heinricha Fürsta, dniówkarza (17.5.1727).

4.2.1728 świadek Martina Hocke, mistrza sukienniczego i mieszczanina, przy zakupie jego domu i ogrodu.

31.3.1728 podział spadku po Christophie Andersie, mieszczaninie świdnickim, pomiędzy Gottfriedem II, jego matką i jego siostrą Eleonore, żoną Hockego: Gottfried

II z siostrą otrzymują po 241 tal., stąd wraz z siostrą przekazuje ich matce 20.8.1728 i 29.10.1728 dom przy Schützensgraben (Fischgraben) przed Bramą Dolną, pomiędzy Krötengraben a domem i ogrodem właściciela folwarku Davida Bergmanna, wraz z ogrodem i polami; te same nieruchomości, tylko zamiast domu – plac budowy, sprzedaje mu jego matka 20.3.1736 za 1300 tal. śl. i 3 dukaty kluczowego (obciążenia nieruchomości: 110 tal. śl. podatku rocznego, 10 gr srebrn. rocznego podatku miejskiego, 1 marka 4 gr srebrn. rocznego czynszu na rzecz kościoła św. Michała), przekazanie nieruchomości 11.4.1736.

27.1.1744 otrzymują dzieci I/2, I/4 i I/5 jako opiekunowie Christiana Gottlieba Gebhardta, dzwonnika przy kościele ewangelickim, i Johanna Gottlieba Scholza, mistrza bednarskiego i mieszczanina, swoje części spadku przejmują: I/2 29.1.1750, I/4 16.8.1754 jako czeladnik kowala gwoździ (otrzymuje 17.3.1751 list prawego urodzenia), I/5 28.1.1760.

Źr.: A. A., 305a, 305b; A. P. Wroc., a. m. Świdnicy, nr 79, s. 27; nr 125, s. 134, 710; nr 132, s. 163n, 915nn; nr 133, s. 434, 464, 686; nr 134, s. 493nn; nr 135, s. 9, 32; nr 156, s. 498; nr 166, s. 34n; nr 171, b. s.; nr 199, s. 77.

ANDER, Johann Gottfried, czeladnik papierniczy w Ściegnach, pow. jel., * 1715, % 24.2.1750, **żona:** = 19.10.1745 z Anną Marią, córką Christopha Hartmanna, chłopca małorolnego ze Ściegien, **dzieci:** **1)** Johann Gottfried (# 5.9.1746, % 28.5.1747), **2)** Christian Gottfried (# 13.11.1747), **3)** Johann Gottlieb (# 5.8.1749, chrzestna: Sophia Elisabetha, żona Flegela, papiernika z Miłkowa, pow. jel.).

Źr.: A. A., 190c, 190d.

ANDERS, Joseph, czeladnik papierniczy w Białej Nyskiej, pow. nys., **chrzestny u:** Marii Elisabeth, nieślubnej córki Anny Elpel (13.11.1751).

Źr.: A. A., 431.

ANDERS, Joseph, parobek w papierni w Dusznikach, pow. kłodz., * 1773, syn Michała, chałupnika z Ocieszowa, pow. kłodz., **żona:** = 16.11.1797 z Kathariną (* 1775 w Podgórzu, pow. kłodz., kat.), córką Melchiora Urbe, chałupnika i ławnika z Podgórze, **dzieci:** **I/1)** Joseph Ignatz Karl (* 4.11.1798, # 5.11, chrzestny: Joseph Melzig, szafarz Ossendorfów w Podgórzu), **I/2)** Johanna Katharina Barbara (* 11.12.1802, # 12.12, chrzestny: Joseph Melzig, szafarz Ossendorfów w Podgórzu), **I/3)** Karl Joseph Stephan (* 5.11.1803, # 7.11).

Źr.: A. A., 655c, 655d, 655o.

AHR, Gottlieb, wrocławski wygładzacz papieru, **mieszkanie:** 1858 Białoskórnicza 4, **żona:** Susanna, z domu Erdmann, **dzieci:** **I/1)** Anna Auguste Louise (* 5.11.1858, # 14.11).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/50.

ARMMET, Christof, czeladnik papierniczy w Legnicy, **chrzestny u:** Georga Mersela w Piekarach Małych, pow. leg. (14.5.1589), Georga Lunge, czeladnika papierniczego (15.5.1589).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy 1a.

v. ARNOLD, baron, nadradca konsystorza, buduje 1742/1743 papiernię w Bargen, pow. żag. (? , poprawnie Barkowo, pow. mil.?, koncesja 25.1.1743).

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 15n.

AUERSWALD, Gottfried, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, + przed 1805, **żona:** NN (+ 1804).

Źr.: A. P. Wr.; EKMS 8/114.

AUERSWALD, Johann Georg, czeladnik papierniczy w Oławie, **żona:** Johanna Rosine, **dzieci:** I/I) Joh. Gottlieb (# 10.8.1757).

Źr.: Muz. Nar. Wr.; Hintze, papiernicy.

AUßIG, Daniel, czeladnik papierniczy w Dusznikach, pow. kłodz., **chrzestny u:** inwalidy austriackiego (4.5.1763), Heinricha Beera, chałupnika z Podgórze, pow. kłodz. (2.4.1765), Eliasa Roesnera, dniówkarza i mieszczanina w Dusznikach (10.10.1766).

Źr.: A. A., 655c, 655c2.

B

BACH, Sebastian, uczeń papierniczy w Dusznikach, pow. kłodz., **mieszkanie:** 1630 Niedergasse, 17.3.1630 uczestniczy w komunii świętej.

Źr.: A. A., 655a.

BECKER, Christian, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **chrzestny u:** Johanna Barnta, dniówkarza (13.7.1753).

Źr.: A. A., 305c.

BECKER, Gottfried, papiernik w Mroczkowicach, pow. lwów., + przed 26.8.1745, **żona:** NN (+ 26.8.1745).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy, b. s.

BECKER, Gottlieb Wilhelm, papiernik i mieszkaniec Oleśnicy, **chrzestny u:** Johanna Sigismunda Kuscha, czeladnika papierniczego na obszarze jurysdykcji archidiaconatu we Wrocławiu (19.3.1722).

Źr.: A. A., 120a.

BECKER, Johann, papiernik, **miejsca zamieszkania:** 1687-1690 Świdnica, 1699-1713 Wrocław (mieszczanin), **żona:** Anna Ursula, córka Kaspara Dittricha (+ przed 21.4.1690), kramarza w Świdnicy (zapowiedź 21.4.1690), **dzieci: 1)** Barbara Rosina, **chrzestny u:** Michaela Grunda, zbieracza szmat w Kletschkau koło Świdnicy (26.9.1687), Christoph Riefera w Świdnicy (17.12.1688), Johanna Frabe, dniówkarza na obszarze jurysdykcji klasztoru św. Macieja we Wrocławiu (14.2.1699), Johannes Panelta, ogrodnika w Polanowicach, pow. wroc. (1.11.1700, zastępuje go Christian Heinrich Riediger, papiernik), Heinricha Clementza, gyrtlerza i mieszczanina w Świdnicy (9.8.1705, 26.4.1707), Christiana Raupacha, cyrulika tamże (27.5.1709), **jego żona chrzestną u:** Johanna Georga Lincke, szewca i mieszczanina na obszarze jurysdykcji klasztoru św. Macieja we Wrocławiu (28.12.1713), **jego dzieci chrzestnymi u: 1)** Sigismunda Kuscha, mieszkańca na obszarze jurysdykcji archidiaconatu we Wrocławiu (29.10.1713).

Funkcje: 1688 czeladnik prowadzący w papierni świdnickiej.

13.3.1708 jest świadkiem Christiana Heinricha Riedigera, papiernika świdnickiego przy zakupie papierni świdnickiej.

Źr.: A. A., 59l, 59m, 120a, 376a, 376b; A. P. Wroc., a. m. Świdnicy, nr 129, s. 615; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy, b. s.

BÄNDERLEIN, Christian, czeladnik papierniczy w Miłkowie, pow. jel., * 1691, % 28.3.1713.

Źr.: A. A., 24i.

BANERT, Karl, papiernik w Borku, pow. prud., * 26.4.1909 tamże, kat., **rodzice:** Paul, cieśla tamże, Albine z domu Pruschko, **żona:** = 24.10.1932 w Bardzie, pow. ząb., z Marie Marthą (* 7.10.1905 w Krapkowicach, kat.), robotnicą fabryczną tamże (rodzice: Paul Lucas, robotnik fabryczny tamże, Anna z domu Pelka).

Źr.: Par. rzym.-kat. w Bardzie, = 1931-1937.

BANTTELE (BENDER), Sebastian, czeladnik papierniczy w Legnicy, * w Weingarten, Szwabia, + przed 30.9.1614, **żona:** = 21.8.1607 z Marią, wdową po Davidzie Götze, kamieniarzu w Legnicy (= 30.9.1614 z Steffanem Tirmerem, producentem pił w Głogowie).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy, b. s.

BÄHR, Anna, zwana „Aneczka od szmatek” („Hader-Annel”), zbieraczka szmat w Świdnicy, * 1668, 13.12.1741 znaleziono ją utopioną przy papierni, ew., **mieszkanie:** dom Jülckego.

Żyła ze zbierania szmat i żebractwa.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdnicy, nr 107, s. 1030nn.

BAER, Heinrich, zbieracz szmat i chałupnik w Podgórzu, pow. kłodz., **żona:** Elisabet z domu Schwertner (* w Podgórzu), **dzieci: I/1)** Anna Johanna Magdalena (* i # 24.10.1782).

Źr.: A. A., 655c.

BÄR, Johann Friedrich, mistrz papierniczy i mieszczanin w Dusznikach, pow. kłodz., * 1738, + 28.3.1821 w Dusznikach, wylew, % 30.3, syn Johanna Josepha, chałupnika w Podgórzu, pow. kłodz., **żony: I)** = 19.9.1774 z Marią Elisabeth (* 1751 w Podgórzu), córką Ferdinanda Pohla tamże, świadek: Anton Heller, czeladnik papierniczy i handlarz, **II)** = 11.11.1782 z Anną Juliana (* 1757 w Dusznikach, + 13.1.1832 tamże, starość, % 16.1), córką po Franzu Volkmerze, czeladniku papierniczym, świadek: Johann Schönherr, czeladnik papierniczy i mieszczanin, **dzieci: I/1)** syn (* +16.8.1775), **I/2)** Anna Juliana Elisabeth Ludmilla (* i # 30.9.1776), **I/3)** Anton Joseph August (* 1.11.1778, # 2.11), **I/4)** syn (* + 17.12.1780, wycinano go w kawałkach, gdyż był napuchnięty, z wodogłowiem i ułożony odwrotnie), **I/5)** Jos. Vincenz (* 5.4.1782, # 6.4), **II/1)** Franz Carl Matthäus (* 27.1.1784, # 28.1), **II/2)** Anton Joseph August (* 14.4.1786, # 15.4, chrzestna: Josepha, córka Jos. Ossendorfa, papiernika), **II/3)** Mariana Regina (* 6.9.1787, # 7.9, chrzestna: Antonia z domu Heller, wdowa po Ossendorfie, król. papierniku dworskim i dziedzicu w Podgórzu, zastąpiona przez swoją córkę Josephę, = 8.10.1811 z Augustem Beinlichem (* 1772), mistrzem papierniczym, synem Vinzenza, mydlarza i mieszczanina w Dusznikach), **II/4)** Johann Anton Ignatz Joseph (* 29.1.1790, # 30.1, chrzestna: Josepha, córka Josepha Ossendorfa, król. papiernika dworskiego), **II/5)** Anna Maria Juliane Johanna (* 9.12.1791, # 10.12, chrzestna: Josepha, córka Josepha Ossendorfa, król. prus. papiernika dworskiego, + 20.3.1832, wycieńczenie, % 24.3), **II/6)** Anna Maria Magdalena Johanna (* 21.5.1795, # 22.5, + 16.8.1833, puchlizna i następstwa rozwiązania, % 20.8, dzieci: a) Friedrich Franz (* 12.6.1833, # 14.6, nieślubny)), **świadek na ślubie u:** Wenzla Kastnera, mieszczanina w Podgórzu (2.7.1777), Franza Frinty, mistrza krawieckiego i mieszczanina w Dusznikach (24.1.1780), Ignaza Hanischa, sługi domowego w papierni (28.11.1781), Franza Bära, grenadier w kompanii kapitana v. Kalkreutha w pułku v. Götz (30.1.1788), potem sukienika (22.2.1813), Josepha Frinty, sukienika i mieszczanina (27.1.1789), Antona Ignatza Festa, czeladnika papierniczego (4.9.1792), Franza Birgela, mieszczanina (13.11.1797), Josepha Marcusa, mistrza stolarskiego i mieszczanina (12.1.1802), **chrzestny u:** Franza Josepha, nieślubnego syna Juliany Pfeifer (9.10.1774), Xavera Antona Friedricha, nieślubnego syna Elisabet, córki Franza Dintera, sędziego dziedzicznego w Starych Bobrownikach, pow. kłodz. (11.1.1780), Antona Wittwera, foluszniaka i mieszczanina w Dusznikach (28.1.1780), Ignaza Hanischa, sługi domowego Ossendorfów (11.5.1782, 16.9.1787, 24.8.1789), Ignaza Burgharda, sukienika i mieszczanina (8.6.1787), Franza Feinty, sukienika i mieszczanina (31.8.1789), Heinricha Krafta, żołnierza (28.10.1794), Karla Blauhuta, sukienika i mieszczanina

(25.1.1795, 22.2.1796, 12.2.1798, 16.3.1801), Prokopa Wenzla, słodownika, piwowara i mieszczanina (18.3.1796, 23.1.1800, 21.4.1805), Josepha Hanischa, dniówkarza i mieszczanina (26.11.1797), Johannesa Auera, siodlarza i mieszczanina (7.10.1799), Andreasa Johannesa Heinze, szewca (30.1.1804), **jego żony chrzestnymi u: I:** Antona Pfeiffera, cieśli i mieszczanina (11.9.1778), **II:** Antona Wittwera, foluszniaka i mieszczanina (19.2.1783), Ignaza Hanischa, sługi domowego Ossendorfów (13.5.1784), Franza Jungka, sukiennika i mieszczanina (6.2.1789), Prokopiusa Wenzla, słodownika i piwowara (18.3.1798, 7.2.1802), Karla Blauhuta, sukiennika i mieszczanina (2.6.1807), **jego dzieci chrzestnymi u: II/3:** Methusalema Wohlfahrta, sukiennika i mieszczanina (6.10.1810).

Funkcje: 1782-1804 kierownik produkcji w papierni w Dusznikach.

Źr.: A. A., 655c-655e, 655o, 655t.

BARMERT, Franz, czeladnik papierniczy w Jarnołówku, pow. nys., **żona:** Magdalena z domu Herrmann, **dzieci: I/1** Magdalena Katharina (# 13.12.1778), **I/2** Maria Josepha (* i # 15.6.1786).

Źr.: A. A., 302a.

BARNET, papiernik we Wrocławiu, + przed 29.8.1812, **dzieci: 1)** Anna Barbara (mąż Jacob Haller, handlarz owocami i mieszczanin z Wrocławia, dzieci: a) Johann Georg August (* 29.8.1812, # 2.9)).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 11/11.

BARSCH (PERSCHE), Michael, zbieracz szmat w papierni w Świdnicy, * 1701, kat., 14.4.1741 znaleziono go martwego na polu koło Pszennej, pow. świd., ubrany tylko w rozdarty płaszcz, żył w skrajnej nędzy, utrzymywał się z żebractwa, **żona: I)** Anna Rosina z domu Fritsch (Breuer), **dzieci: I/1)** Johann Gottfried (# 8.7.1726), **I/2)** Susanna Elisabeth (# 9.5.1729), **I/3)** Anna Rosina (* 22.5.1731, # 23.5), **I/4)** Susanna Elisabeth (* 4.6.1733, # 5.6), **I/5)** Anna Maria (* i # 7.4.1735), **I/6)** Johanna Eleonora (* 2.7.1738, # 3.7).

Źr.: A. A., 305a, 305b, 337a, 337b; A. P. Wroc., a. m. Świdnicy, nr 107, s. 928nn; nr 161, s. 409, 412.

BÄRTH, Georg, starszy parobek w folwarku papierniczym w kuźni miedzi w Białej Nyskiej, pow. nys., **chrzestny u:** Albina Tobrawy, stolarza w folwarku konnym (19.2.1720).

Źr.: A. A., 431.

BARTH, Johann, kierownik produkcji w papierni w Boberthal, pow. jel., **miejsce zamieszkania:** 1912 Barcinek, pow. jel.

Lit.: Adreßbuch 1912/13 von Hirschberg und Umgebung, Hirschberg 1912, s. 349.

BARTHOHT, Johann Gottlieb, zbieracz szmat we Wrocławiu, **żona: I)** Johanna z domu Mahr, **dzieci: I/1)** Johanna Christiana Wilhelmine (* 11.6.1810, # 15.6).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 7/2.

BARTSCH, Arthur, kierownik produkcji w papierni w Boberthal, pow. jel., **miejsce zamieszkania:** 1912 Barcinek, pow. jel.

Lit.: Adreßbuch 1912/13 von Hirschberg und Umgebung, Hirschberg 1912, s. 349.

BARTSCH, Paul, producent papieru w Boberthal, pow. jel., **miejsce zamieszkania:** 1912 Barcinek, pow. jel.

Lit.: Adreßbuch 1912/13 von Hirschberg und Umgebung, Hirschberg 1912, s. 349.

BATSCHKOTSCHKE, Kaspar, papiernik w Jędrzejowie, pow. grod., **dzieci: 1)** Johann (* 1753 w Jędrzejowie), mistrz szewski i mieszczanin w Kłodzku (= 16.11.1784 tamże z Anną Rosiną Johanną Magdaleną (* 1763 tamże), córką Johanna Josepha Runckela, mistrza krawieckiego i mieszczanina tamże).

Źr.: Par. Wniebowstąpienia NMP w Kłodzku, księga = 1767-1796.

BAUM, Anton Joseph, kontroler w papierni we Wrocławiu, * 1813, kat., syn Floriana, chałupnika w Biernacicach, pow. ząb., **żona:** = 31.10.1843 we Wrocławiu z Josephą Barbarą Elisabeth (* 1812, kat.), córką Franza Weigelta (+ w Wigancicach, pow. ząb.), chłopa.

Źr.: A. A., 658bb.

BAUMANN, Georg, papiernik, **miejsca zamieszkania:** 1659-1668 Bolesławiec (mieszczanin, kupuje 1659 dom przy Zollstr., założy papiernię w 1668), 1674 Żagań.

Lit.: Wernicke, Ewald, Chronik der Stadt Bunzlau von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart, Bunzlau 1884, s. 51, 369.

BAUMANN, Hans, papiernik w Oawie, **żona: I)** Eleonora, **dzieci: I/1)** Maria Elisabeth (# 10.3.1706).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

BAUMERT, Hans Heinrich, zbieracz szmat w Krobicy, pow. lwów., ukarany 8.3.1739 w Gryfowie, pow. lwów., 1 tal. reńskim 10 gr srebrn. za przedmażeńskie stosunki cielesne z Dorotą, córką Reicha, szypera w Zielenzig.

Źr.: A. P. J. G., a. m. Gryfowa, nr 213, b. s.

BAUMGARTNER, Leonhard, papiernik we Wrocławiu, * w Bawarii, % 19.2.1690.

Źr.: A. A., 31b.

PAUSCH, Anton, stępnicyz w papierni we Wrocławiu, **żona: I)** Maria Eleonora z domu Scholz, **dzieci: I/1)** Johanna Hedwig Dorothea (*15.1.1775, # 17.1, chrzestna: Christiana Dorothea, żona Müllera, papiernika).

Źr.: A. A. 693b.

BEYER, producent papieru we Wrocławiu, **żona: Maria, jego żona chrzestna u:** Gottlieba Rutscha, drukarza kaszmiru, ul. Legnicka 18 (3.12.1854).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/49.

BEIER, Benedikt, papiernik w Legnicy, **dzieci: 1)** Peter (# 1570, czwartek 4. tygodnia po Wielkiej Nocy).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy 1.

BAYER, Paul, papiernik w Chojnowie, pow. leg., **mieszkanie:** 1939 Liegnitzer Str. 109.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 109.

BECHER, Christian, zbieracz szmat w Białej Nyskiej, pow. nys., **żona: I)** Anna Maria, **dzieci: I/1)** Anna Rosina (# 10.6.1759).

Źr.: A. A., 431.

BECHER, Johann, papiernik i mieszczanin we Wrocławiu, **żona: Anna Ursula, chrzestny u:** Hansa Paveła, ogrodnika z Polanowic, pow. wroc. (28.3.1696, 11.12.1697), Johanna Jakoba Zießlera, lokaja do wynajęcia z Wrocławia (27.3.1700), **jego żona chrzestną u:** Georga Säligera, ogrodnika w Polanowicach (2.1.1693).

Źr.: A. A., 449a3.

BECK, Gregor, ze Świdnicy, przekazuje 1568, w piątek przed dniem św. Michała wszystkie prawa do domu, ogrodu i młyna, zwanego starym młynem papierniczym, przy drodze do Wrocławia w pobliżu pastwiska, dzieciom po Hansie Rist (ich opiekunowie: Zacharias Wirt, Asman Junge).

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdnicy, nr 99, s. 527.

BECK (BOCK), Kaspar, mistrz papierniczy w Świdnicy (wydzierżawi 1611 papiernię świdnicką od Pankraza Brucknera), + przed 1.9.1617, **żona: I)** Ursula, **II)** NN, **jego żona chrzestną u: I)** Hansa Scholza, czeladnika papierniczego (11.11.1614), **dzieci: 1)** Christof (# 19.7.1616).

Jego dzieci z pierwszego małżeństwa 1.9.1617 otrzymują za opiekunów Hansa Schölziga i Christ. Gaßmanna.

Źr.: A. A., 59e; A. P. Wroc. a. m. Świdnicy, nr 188, s. 503; nr 191, s. 832.

BECKMANN, Heinrich, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, * 1817, kat., najmłodszy syn Philipa (+ przed 25.4.1842 w Heiligenstadt, w rejencji erfurckiej), robotnika, **mieszkanie:** 1842 Kępa Mieszczańska, Papiernia 9, 1844/45 ul. B. Drobnera 60, **żona:** = 25.4.1842 z Hedwig (* 1817, kat.), służką, drugą córką Franza Mende, wolnego ogrodnika w Mydlnicach, pow. oleś., świadek: Heinrich Feiereisen, producent papieru, **dzieci:** **I/1** Gustav Heinrich Berthold (* 7.3.1844, # 15.3), **I/2** Anna Martha Hedwig (* 8.11.1845, # 23.11), **chrzestny u:** Johanna Michaela Fütterera, czeladnika krawieckiego w Gajowicach, pow. wroc. (6.3.1842).

Źr.: A. A., 446f, 446j, 526aa.

BERGER, rodzina papierników śląskich.

1. Benjamin, papiernik w Oławie, syn Johanna, papiernika w Oławie, % 7.7.1737, **żona: I** = 2.10.1714 z Barbarą Elisabeth, córką Johanna Gläsera, kowala podków (= 24.11.1740 z Michaeliem Peitzeckerem, papiernikiem), **dzieci: I/1** Johann Gottfried (# 20.11.1715, % 9.9.1717), **I/2** Christian Benjamin I (* 1718), papiernik (patrz niżej), **I/3** Karl Gottlieb (# 28.5.1724, % 27.6.1732), **I/4** Susanna Eleonora (# 2.9.1729, = 11.7.1747 z Johannem Heinrichem Dehnelem, papiernikiem z Polski, synem Davida, papiernika), **I/5** syn (% 11.2.1733), **I/6** Barbara Rosina (# 14.4.1735, % 10.6.1735).

2. Christian, papiernik i mieszczanin w Oławie, * 1683, % 27.9.1756, syn Johanna, papiernika (por. niżej), **żona:** = 7.1.1710 z Anną Eleonorą Sendler (* 1688, + 10.4.1751), **dzieci: I/1** córka (+ 27.1.1715), **I/2** Johann Gottfried (# 1.1.1717, % 5.12.1745), **I/3** Georg Ernst (# 18.2.1726), **I/4** córka (* + 6.2.1745).

3. Christian Benjamin I, papiernik, właściciel papierni i mieszczanin w Oławie, * 1718, % 13.6.1758, syn Benjamina, papiernika (patrz wyżej), ojciec Christiana Benjamina II, papiernika (patrz niżej), **żony: I** = 8.1.1743 z Anną Elisabeth Marią z domu Bursian (* 1723, % 9.9.1755), **II** Christiane (= 22.10.1770 z Johannem Davidem Dehnelem, papiernikiem i mieszczaninem z Oławy), **dzieci: I/1** Christian Benjamin II (# 4.12.1743), papiernik, **I/2** Gottfried Wilhelm (# 26.9.1746, % 27.9.1746), **I/3** Ernst Wilhelm (# 7.8.1748, % 4.6.1749), **I/4** Barbara Elisabeth (# grudzień 1750), **I/5** Johann Gottlieb (# 17.1.1755).

4. Christian Benjamin II, papiernik, właściciel papierni i mieszczanin w Oławie, * 1743, + 18.6.1769, utonięcie w Odrze, % 25.6, syn Christiana Benjamina I, papiernika, właściciela papierni i mieszczanina w Oławie (patrz wyżej), ojciec Karla Benjamina, papiernika (patrz niżej), **żony: I** = 20.11.1764 z Eleonorą Charlottą z domu Tietze, **dzieci: I/1** Karl Benjamin (# 26.12.1766), papiernik, **I/2** Johanna Eleonora Christiana (* 1768, + 15.1.1769, % 17.1), **I/3** Christian Wilhelm (# 7.2.1770).

5. Gottfried, papiernik w Oławie, # 13.3.1680, syn Hansa, papiernika (patrz niżej), **żona: I** = 30.10.1703 z Susanne (+18.6.1749), córką Krausa, handlarza owocami tamże, **dzieci: I/1** Hans Michael (+ 6.12.1704, % 8.12.), **I/2** Barbara Rosina (# 23.4.1707, + 26.10.1708).

6. Hans, papiernik w Oławie, + 10.4.1715, % 12.4., syn Hansa (+ przed 29.11.1672), krawca, ojciec Benjamina, Christiana, Gottfrieda i Hansa Christopha, papierników (patrz wyżej i niżej), **żona: I** = 29.11.1672 z Rosiną (% 16.2.1719) z domu Fischer, **dzieci: I/1** Hans Christoph (# 7.8.1675), papiernik, **I/2** Gottfried (# 13.3.1680), papiernik, **I/3** Barbara Rosina (# 19.8.1682, + 30.7.1683, % 2.8.), **I/4** Christian (* 1683), papiernik, **I/5** Benjamin (# 17.9.1685), **I/6** Georg Friedrich (* 30.5.1687, # 1.6).

7. Hans Christoph, papiernik oławski, # 7.8.1675, + 29.6.1713, % 1.7., syn Hansa, papiernika w Oławie (patrz wyżej), **dzieci: 1** Rosina (# 25.11.1704), **2** Johann Christian (# 26.9.1706).

8. Karl Benjamin, papiernik w Kniei, pow. oles., # 26.12.1766 w Oławie, syn Christiana Benjamina II, papiernika, właściciela papierni i mieszczanina w Oławie, **żona: I** Johanna Dorothea, córka Karla Friedricha Jungnickela, papiernika w Blachowni Śląskiej, pow. koź. i w Częstochowie (zapowiedź 11.5.1794).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy, b. s.

BERGER, Hans, papiernik w Oławie, **żona:** = 1606 NN.

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy, b. s.

BERGER, Michael, papiernik w Legnicy, + przed 9.3.1620, **żona: I** Anna (% 9.3.1620).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy, b. s.

BERGER, Oskar, 1912 wraz z Hellmuthem Dittrichem właściciel fabryki papieru Berger & Dittrich w Piechowicach, pow. jel.

Lit.: Adreßbuch 1912/13 von Hirschberg und Umgebung, Hirschberg 1912, s. 169.

BERGER, Wilhelm, papiernik w Oławie, **chrzestny u:** NN (28.11.1776).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy, b. s.

BERGMANN, fabrykant papieru we Wrocławiu, **żona: I** Maria, **jego żona chrzestną u:** Josepha Pregela, kat., palacza lokomotywowego (1862).

Źr.: A. A., 658e.

BERNDT, Heinrich, papiernik we Wrocławiu, **chrzestny u:** Josepha Albrechta, budowniczego młynów, w papierni przy Bramie Odrzańskiej (26.7.1857).

Źr.: A. A., 666i.

BERNDT, Johann Friedrich, papiernik we Wrocławiu, **chrzestny u:** Johanna Karla Heinze, mistrza krawieckiego i mieszczanina (9.10.1842).

Źr.: A. P. Wroc., EKMŚ 11/32.

BERNHARD, Adam, sługa w papierni w Świdnicy, **żona: I**) Rosina, **dzieci: I/1**) Christian (# 17.8.1689), **I/2**) Johann Christoph (# 7.11.1690), **I/3**) Ehrenfried (# 15.7.1693), **jego żona chrzestną u:** Eliasa Hofmana (29.12.1693, 4.3.1695).

Źr.: A. A., 59l.

BIMLER, Balthasar, papiernik w Świdnicy, **żona: I**) Martha, **dzieci: I/1**) Susanna (otrzymuje 25.5.1615 list prawego urodzenia).

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdnicy, nr 191, s. 602.

BIESS, fabrykant papieru we Wrocławiu, **dzieci: 1**) Louise, **jego córka chrzestną u: 1**) Flory Marii Johannы, nieślubnej córki Flory, Wäldchen 8 we Wrocławiu, córki Urbana Stoba, mistrza krawieckiego w Krapkowicach (23.9.1866).

Źr.: A. A., 446g.

BLIESCHKE, Kaspar, czeladnik papierniczy w Starych Piekarach, pow. leg., % 30.4.1634, **chrzestny u:** Hansa Gluetzscha, pisarza tamże (24.11.1630, 24.3.1632).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 3; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy, b. s.

BLUM, Karl, mistrz papierniczy we Wrocławiu, **chrzestny u:** Ambrosiusa Schirmera, kat., mistrza pakowania z Brochowa, pow. wroc.

Źr.: A. A., 579t.

BLÜMEL, Joseph, papiernik i mieszczanin w Dusznikach, pow. kłodz., * 1792 w Rokkonitz, Czechy, + 3.3.1861, wyszedł z domu, aby spać w papierni, w ciemności i wichurze spadł obok mostu i uderzył głową w kamień, % 8.3, syn Antona, stelmacha i mieszczanina tamże, **żona: I**) = 22.2.1816 z Josephą (* 1791 w Dusznikach, + 9.3.1851 tamże, puchliżna wodna, % 13.3), córką Franza Klofetiusa, producenta sukna w Dusznikach, **dzieci: I/1**) Wilhelm Joseph Eduard (* 17.6.1815, # 20.6, chrzestna: Josepha, córka Ignaza Festa, papiernika), żona: = 11.10.1850 z Anną (* 1828 w Dusznikach, córką Johanna Rösela, mistrza kowalskiego, i Josephy z domu Fest (* w Dusznikach), dzieci: a) Albert (* 5.7.1860, # 8.7), b) Monika (* 25.1.1862, # 30.1), 3) Eugen (* 18.8.1863, # 23.8)), 1837-1855 sukiennik, 1850-1863 robotnik w hucie), **świadek na ślubie u:** Ignaza Nentwiga, mistrza sukienniczego, mieszczanina i wdowca, **chrzestny u:** Franziski, nieślubnej córki Marianny, córki Antona Schaffera, szewca, **jego żona chrzestną u:** Franza Weigla, kapelusznika z Bystrzycy Kłodzkiej, pow. kłodz. (8.2.1821), Josepha Madera, mistrza szewskiego i mieszczanina w Dusznikach (6.10.1831, 12.10.1834, 22.7.1837), Ignaza Nentwiga, mistrza sukienniczego i mieszczanina (1.8.1839, 15.12.1841), **jego dzieci chrzestnymi u: 1**) Wilhelma, nieślubnego syna Elisabeth, córki Josepha Teinty, mistrza sukienniczego i mieszczanina (7.10.1837), Erdmanna Hahna, handlarza mąką (12.8.1855).

Źr.: A. A., 655d-655g, 655o, 655p, 655u.

BOECK, papiernik we Wrocławiu, **dzieci: 1** syn (spada 21.3.1711 podczas łowienia ryb do Odry i tonie, znaleziony 31.3. na mieliźnie, % przy kościele św. Elżbiety), student primi ordinis.

Źr.: A. P. Wroc., rozsyp. fragmenty kroniki Paritiusa, s. 858.

BOCK, Gustav, współwłaściciel fabryki papieru Korn & Bock we Wrocławiu, właściciel sklepu żelaźniczego C. F. Bock, * 1852, + styczeń 1887, 14 dni chory.

Lit.: Tageblatt für den Landgerichtsbezirk Schweidnitz, t. 13, 16.1.1887.

BOCK, Johann Andreas, z wykształcenia aptekarz; jeszcze na początku lat 40. XIX w. właściciel aptek w Berlinie i Wrocławiu. W 1846 r. zawiązuje spółkę z Eduardem Kießlingiem, celem prowadzenia najnowocześniejszej wówczas na Śląsku fabryki papieru w Dąbrowicy, pow. jel. Współkierując przez 6 lat dąbrowicką papiernią, zapoznaje się z technologią produkcji papieru i staje się jednym z najlepszych specjalistów w branży na Śląsku. W 1852 r. odchodzi z Dąbrowicy, a w 1853 r. zawiązuje spółkę z H. Kornem i prowadzi fabrykę papieru w Zakrzowie, pow. oleś. Dzięki jego doświadczeniu fabryka firmy Korn & Bock staje się jedną z dwóch największych papierni na Śląsku. W 1887 r. firma Korn & Bock do spółki z księciem von Pless uruchamia celulozownię siarczynową w Czułowie koło Tych na Górnym Śląsku. W 1893 r. przechodzi na emeryturę.

Lit.: M. Szymczyk, Papiernia Heinricha von Korna w Zakrzowie, Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka 2001, nr 1, s. 23-24, 26-27.

BOLWIG, Matthäus, papiernik w Legnicy, **żona: NN** (% 9.1.1667).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy, b. s.

BOLWIG, Michael, papiernik w Starych Piekarach, pow. leg., syn Martina (+ przed 17.6.1664), piwowara z Bützow w Mecklemburgii, **żona: I** = 17.6.1664 z Anną z domu Werner, wdową po Johannie Krantzu, papierniku w Starych Piekarach, **dzieci: I/1** Christoph (# 4.1.1665, chrzestny: Christoph Häuser, papiernik we Wrocławiu), **I/2/3** Anna Elisabeth i Anna Christina (# i + 23.12.1666).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 5, 48; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy, b. s.

BIEHME, Kaspar, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **chrzestny u:** Georga Fuchsa, zbieracza szmat (20.6.1616).

Źr.: A. A., 59e.

BÖRGER, Christian Wilhelm, współdziałowiec papierni we Wrocławiu, **żona: I** Karoline Philippina z domu Knolle, **dzieci: I/1** Johann Ernst Wilhelm (# 13.5.1808, chrzestny: Johann David Dämelin, papiernik król. radcy).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS, nr 8/11, nr 250.

BRÄCKER, Gustav, papiernik w Jeleniej Górze, **mieszkanie:** 1882/1883 Rosenau 4b.
Lit.: Adreßbuch der Stadt Hirschberg in Schlesien für das Jahr 1882, Hirschberg b. d., s. 49;
Adreßbuch der Stadt Hirschberg in Schlesien für das Jahr 1883, Hirschberg b. d., s. 8.

BRANDT, Christian Ehrenfried, woźnica w papierni w Starych Piekarach, pow. leg., **żona: I**) Johanna Eleonora z domu Lange, **dzieci: I/1**) Karl Heinrich Dittmar (* 26.12.1818, # 3.1.1819).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 17.

BRANDT, Franz, woźnica w papierni w Starych Piekarach, pow. leg., * 1811, jedyny syn Josepha, mieszkająca z Piątnicy, pow. leg., **żona:** = 9.4.1837 z Johanną Louisą (* 1812), najstarszą córką Johanna Heinricha Wunderlicha (+ przed 9.4.1837), wolnego ogrodnika z Piątnicy.

Źr.: A. P. Leg., NMP w Leg., nr 56.

BRANDTWEIN, Joseph, operator maszyn papierniczych w Ścinawicy, pow. kłodz., **dzieci: 1**) Oscar (* 1883 w Mioszowie, pow. wałbrz. + 11.9.1884, zęby, % 15.9).

Źr.: Par. rzym.-kat. Wniebowstąpienia NMP w Kłodzku, księga wiejskich zgonów 1862-1891.

BRANDWEIN, Paul, operator maszyn papierniczych w Lubawce, pow. kam., * 1874, **świadek na ślubie u:** Alfreda Ernsta Rudolfa Gietzelta, pomocnika malarza w Sobiecinie, pow. wałbrz. (12.3.1906).

Źr.: USC Świdnicy, księga ślubów Świdnicy 1906.

BRAUER, Gottlieb, papiernik w Miłkowie, pow. jel., **żona:** = 24.5.1756 z Johanną Eleonorą, córką po Sigmundzie Libigu, sędzim w Ściegnach, pow. jel., **chrzestny u:** Friedricha Kahla, mieszkająca w Ściegnach (23.8.1756).

Źr.: A. A., 190d.

BRAEUER, Heinrich, były czeladnik papierniczy we Wrocławiu, * 1779, + 3.3.1848, paraliż, % 6.3.

Źr.: A. P. Wroc., EKMS, nr 8/127.

BRÄUER, Johann, czeladnik papierniczy w Miłkowie, pow. jel., syn Christopha, chłopa i ławnika tamże, **żona: I**) = 14.11.1718z Anną Rosiną, córką Christiana Purmanna, gajowego z Karpacza Górnego, pow. jel., **dzieci: I/1**) Christian (# 8.3.1723), **chrzestny u:** Christiana Pormanna, gajowego z Karpacza Górnego (11.10.1718), **jego żona chrzestną u:** Balthasara Diettmanna, szewca i chałupnika w Malinniku, pow. jel. (10.5.1723).

Źr.: A. A., 190b, 190c.

BRAUER, Johann Christian, producent papieru oraz form i sitek papierniczych we Wrocławiu, **chrzestny u:** Johanna Davida Engela, karczmarza i mieszczanina (18.9.1842), Johanna Adolpha Richtera, mistrza krawieckiego, ul. Szczytnicka 22 (15.3.1846).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS, nr 5/3, 5/4.

BRAUNER, Joseph, papiernik w Białej Nyskiej, pow. nys., **świadek na ślubie u:** Petera Kehlerta (9.11.1819).

Źr.: A. A., 114i.

BRIEGER, Michael, papiernik w Oławie, **żona:** = 1625 NN.

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy, b. s.

BROCKS, Gottlieb, papiernik i mieszkaniec w Legnicy, * 1813, **żony: I)** NN (+ przed 7.5.1840), **II)** = 7.5.1840 z Friederike (* 1802), służką w Legnicy, drugą córką po Gottlobie Marksie, rybaku i mieszkańcu w Ścinawie, **pow. lubiń., jego żony chrzestnymi u: II)** Eduarda Roberta Gustava Schwarzera, farbiarza i mieszczanina w Legnicy (20.2.1848).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 23, 56.

BRUCKNER, rodzina papierników w Świdnicy.

1. Christoph, syn Michaela, papiernika w Świdnicy (patrz niżej), **chrzestny u:** Balthasara Rollera (5.11.1599).

1596-1600 właściciel papierni w Świdnicy.

Źr.: A. A., 59c.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 106.

2. Michael I, + przed 5.7.1597, ojciec Christofa i Pankraza, papierników (patrz wyżej i niżej), **żona: I)** Helena (rodzice: Christoph Drescher, burmistrz i rajca świdnicki, Barbara z domu Freund), **dzieci: I/1)** Pankraz, **I/2)** Christof, **I/3)** Susanna, **jego żona chrzestną u:** Antona Bachmana (25.5.1597), Balthasara Bindera (5.7.1597), Cyriacusa Beuchela (7.7.1597), Thomasa Buchwalda (14.9.1597), Samuela Cunratha (20.9.1597), Paula Temmela (25.12.1599).

1568-1596 właściciel papierni w Świdnicy, wynajmuje ją 1578 Martinowi Leupoldtowi. 8.2.1600 jego dzieci I/1-3 sprzedają papiernię, dawniej zwaną „Angermühle” (Młyn na Pastwisku), przed Bramą Dolną na końcu Rowu Rybnego (Fischgraben), jego najstarszemu synowi (patrz niżej).

Źr.: A. A., 59b, 59c; A. P. Wroc., dok. m. Świdnicy, nr 391; a. m. Świdnicy, nr 37, s. 401, 404; nr 174, s. 166nn.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 106; Sachs, Rainer, Lexikon der bildenden Künstler und Kunsthandwerker Schlesiens bis 1945,

t. 1, Breslau 2001, s. 258; tenże, Ponad jedno stulecie [w:] Derwich, Marek, Mrozowicz, Wojciech, Żerelik, Rościsław (red.), Memoriae amici et magistri, Wrocław 2001, s. 288.

3. Pankraz, + przed 30.3.1617, syn Michalea, papiernika (patrz wyżej) w Świdnicy, **żona: I** Maria z domu Sebisch, **dzieci: I/1** Gottfried (# 30.9.1601), **I/2** Albert (# 29.6.1605), **I/3** Hedwig (# 22.9.1608), **chrzestny u:** Hansa Krebe (11.5.1597, 13.10.1600), Kaspara Tschirtnera (22.9.1600, 24.9.1600), Erasmusa Jentscha (12.6.1602), Georga Geislera (24.6.1602), Georga Schepe (9.4.1603), Martina Zimmermana, kowala (2.11.1603), Andreasa Stellauffa (26.12.1603), Kaspara Klyppela (15.1.1604), Heinricha Königka (17.2.1604), Chrispinusa Jentscha (1.3.1604), Paula Temmela (18.6.1604), Johanna Kletschke, zbieracza szmat z Polski (12.8.1604), Melchiora Hayna, czerwonoskórnik (12.8.1604), Paula Hoffmana, poszewnika (19.12.1604), Bartholomäusa Seidliza Młodszego (6.11.1605), Davida Feste, krawca (9.10.1608), **jego żona chrzestną u:** Christofa Kosemana (30.7.1600, 29.10.1604), Christofa Scheubella (30.4.1601), Adama Fischera, muzyka (12.6.1601), Hansa Schwarza, czeladnika papierniczego (26.11.1602, 19.10.1603), Tobiasa Fessela (9.11.1603), Stanislausa Behera (14.11.1603), Simona Schustera (21.1.1604), Georga Geisslera (25.1.1604), Balthasara Jeschke (1.2.1604), dra medycyny Leonharda Kretschmera (15.3.1605), Melchiora Gebela (19.9.1605), Martina Olbrichta, czeladnika piekarskiego (19.3.1606), Simona (w innym źródle: Balthasara) Rinke (31.5.1606), Georga Polera, poszewnika (23.1.1607), Davida Fridricha, poszewnika (20.1.1608), Hansa Einwaltera, czeladnika papierniczego (14.11.1609, 7.11.1610), Balthasara Hentschke, sekretarza w król. sądzie szlacheckim i krajowym (25.4.1610), Christofa Hancke, białoskórnik (4.11.1610), Balthasara Geißlera (23.2.1614, 11.7.1617), Johana Sigerta (30.3.1617), Georga Qesera, dniówkarza (14.5.1618).

Stanislaus Stenzel na Plettwitz, pasierb jego żony, kupuje 8.2.1600 od Christofa i Susanny (oboje niepełnoletni, ich opiekunowie: Christof Drescher, Severin Koschwitz), rodzeństwa Pankraza, papiernię przed Bramą Dolną na końcu Rowu Rybnego, ongiś zwaną „Angermühle” (Młyn na Pastwisku) za 5300 tal., płatnych w ratach do dnia św. Jerzego 1601 r. W przypadku sprzedaży papierni Christof ma prawo pierwokupu. W tym samym dniu dojdzie do podziału spadku pomiędzy rodzeństwem.

18.1.1608 magistrat jedna go i Gabriela Thomasa z Michaeliem Schwabem, papiernikiem, oraz Heinrichem Freytagem, i Sebastianem Luze, czeladnikami papierniczymi, po bójce.

Brückner wręcza 26.4.1610 Gallusowi Namßlerowi, czeladnikowi papierniczemu, list do mistrza papierniczego we Wrocławiu.

Brückner sprzedaje 19.7.1611 Johannowi Wirthowi, pisarzowi ławniczemu, 8 gr wiecznego czynszu na ścieku wodnym wypływającym z młynówki. 10.8.1611 daruje Balthasarowi Mehe, papiernikowi i dotychczasowemu dzierżawcy papierni, 169 tal. 5 ½ gr długu i dodatkowo daruje mu z powodu jego biedy 4 tal., nowy dzierżawca papierni: Kaspar Beck.

Dostawy papieru dla Rady Miejskiej Świdnicy: 9.11.1611 – 29 ryz najlepszego papieru po 60 gr. każda = 48 tal. 12 gr. białych (z tego za 9 ryz nie zapłacono – obowiązkowa darmowa dostawa za lata 1609-1611), 17 ryz „papieru z tarczą” po 1 tal. każda = 17 tal., 8 ryz „papieru ze świnką” po 32 gr. każda = 7 tal. 4 gr. białych, 18 ryz papieru użytkowego po 18 gr. każda = 9 tal., 25.10.1612 – 3 ryzy najlepszego papieru jako darmowa dostawa obowiązkowa, 56 ryz najlepszego papieru po 60 gr. białych każda = 93 tal. 12 gr. białych, 5 ryz papieru użytkowego po 18 gr. każda = 2 tal. 18 gr. białych, 8.1.1616 – 6 ryz papieru kancelaryjnego po 1 tal. 21 gr. białych każda = 9 tal. 18 gr. białych.

Źr.: A. A., 59b-59e; A. P. Wroc., a. m. Świdnicy, nr 174, s. 166nn; nr 188, s. 95, 488, 503; nr 191, s. 260n; nr 330, s. 220; nr 339, s. 228; nr 343, b. s.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 106.

BRUCKNER, Michael, papiernik w Świdnicy, **mieszkanie**: 21.4.1603 wzmiankowany jako właściciel domu przy Fleischergasse, obok domu malarza Paula Schreckera.

Buduje 1611 papiernię przy Rowie Rybnym, za którą płaci rocznie 2 tal. reńskie 16 gr. srebrn. podatku miejskiego, właściciel od 1618: Pantaleon Hertel. Daje 16.7.1611 przed Radą Miejską do protokołu, że Balthasar Mey powiedział, że podpali papiernię, jeśli będzie musiał się wynieść.

Rada miejska płaci mu 30.9.1622 10 tal. kompensaty za należną mu ucztę ławniczą.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdnicy nr 72, s. 174; nr 103, s. 366n; nr 174, s. 515; nr 347, s. 14.

BRUß, Friedrich, czeladnik papierniczy i mieszczanin w Dusznikach, pow. kłodz., **żona**: **I**) Anna Rosina z domu Langer, **dzieci**: **I/1**) Anna Helena (# 23.5.1722).

Źr.: A. A., 655b.

BUME, Martin, czeladnik papierniczy w Jarnołtówku, pow. nys., **chrzestny u**: Frantza Wilde, chłopca (3.2.1751).

Źr.: A. A., 302a.

BUNKALE, Gottlieb, papiernik w Goszczu, pow. syc., **dzieci**: **1**) Auguste (dzieci: a) Anna Johanna Auguste (* 29.1.1864, # 6.1.1867 we Wrocławiu, nieślubna), b) Bertha Martha Auguste (* 17.12.1866, # 6.1.1867 we Wrocławiu, nieślubna), 1) Paul Adolf August (* 4.6.1868 we Wrocławiu, # 9.6)).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS, nr 5/6, 11/40.

BÜNNER, Thomas, czeladnik papierniczy i ogrodnik w Brzeźnicy, pow. prud., + przed 8.7.1686, **dzieci**: **1**) Barbara (= 8.7.1686 z Jacobem Walterem, członkiem biskupiej gwardii przybocznej i wdowcem z Wrocławia).

Źr.: A. A., 28c.

BÜRCEL, Franz, mistrz papierniczy i mieszczanin w Dusznikach, pow. kłodz., * 1779/80 w Podgórzu, pow. kłodz., + 17.10.1828, choroba płuc, % 28.10, syn Jakoba, chałupnika tamże, **żony: I**) = 13.11.1816 z Marianną (* 1793 w Dusznikach, + 19.2.1819, gorączka, % 22.2), córką Floriana Girtha, papiernika u mieszczanina w Dusznikach, **II**) = 25.1.1820 z Marianną (* 1796/97 w Dusznikach, + 14.9.1831 tamże, wycieńczenie, % 16.9.), córką Erasmusa Jungka, fabrykanta sukna, seniora Towarzystwa Śpiewaczego (musikalische Chorverbrüderung) i mieszczanina, **dzieci: I/1**) Ludwig (* 2.10.1817, # 3.10., chrzestna: Marianna, żona Augusta Beinlicha, kierownika produkcji w papierni), **II/1**) Mathilde Elisabeth (* 19.11.1820, # 21.11, chrzestny: August Beinlich, mistrz papierniczy, + 5.4.1845, choroba płuc, % 8.4.), **II/2**) Anna Maria Josepha (* 7.4.1822, # 9.4., chrzestna: Marianna, żona Augusta Beinlicha, mistrza papierniczego i mieszczanina, + 1.4.1846, wylew płucny, % 6.4), **II/3**) Anna Rosalia (* 10.1.1826, # 11.1., chrzestna: Marianna, żona Augusta Beinlicha, mistrza papierniczego i mieszczanina, = 13.11.1849 z Pergrinusem Häuslerem (* 1819), mistrzem tkackim i właścicielem roli w Dusznikach (rodzice: Johann, mistrz sukienniczy i dozorca szos w Dusznikach, Renata z domu Lux (* w Lewinie Kłodzkim, pow. kłodz.)), dzieci: a) Otilie (* 8.10.1857, # 17.10.), b) Selma (* 2.1.1862, # 9.1., chrzestna: Theresia, żona Karla Wiehra, producenta papieru), c) Joseph (* 17.3.1863, # 21.3., chrzestny: Carl Wiehr, producent papieru), **świadek na ślubie u:** Heinricha Wittwera, chałupnika (7.10.1817), Bernharda Seibta, sukiennika, pracownika tartaku i mieszczanina (12.2.1828), **chrzestny u:** Franza Birgela, mieszczanina w Podgórzu (9.4.1803, 12.10.1805, 27.4.1808, 5.12.1811, 14.8.1814), Josepha Schindlera, ogrodnika polnego w Granicznej, pow. kłodz. (23.12.1803), Huberta Birgela, gajowego miejskiego i mieszczanina w Dusznikach (22.7.1804), Floriana Langerera, chałupnika w Bobrownikach, pow. kłodz. (10.10.1804, 25.6.1806, 14.8.1808, 19.12.1811), Antona Barfusa, mistrza krawieckiego i mieszczanina w Dusznikach (29.12.1805, 12.7.1808, 3.7.1810, 6.2.1816), Ignatza Gotschlicha, woźnicy i mieszkańca (6.2.1806), Josepha Elsnera, czeladnika szewskiego (4.11.1807), Josepha Stillera, krawca i mieszczanina (4.3.1817, 4.7.1818, 4.9.1819, 26.1.1823, 15.2.1828), Adalberta Kriestena, cieśli i mieszczanina (7.6.1818), Josepha Heinela, mistrza sukienniczego i mieszczanina (8.12.1818, 8.8.1820, 21.2.1828), Franza Pilza, mistrza rzeźniczego (10.8.1823), Josepha Madera, mistrza szewskiego i mieszczanina (18.12.1823, 25.6.1826), Franza Raetzky w Gießhübel (21.6.1826), **jego żony chrzestnymi u: II**) Adalberta Kriestena, cieśli i mieszczanina (27.9.1820, 22.7.1822, 6.3.1825, 25.4.1829, 18.5.1831), Josepha Stillera, mistrza krawieckiego i mieszczanina (8.4.1821, 10.1.1830), Josepha Heinela, mistrza sukienniczego i mieszczanina (21.6.1822, 21.8.1825, 7.4.1830), Josepha Auera, mistrza krawieckiego i mieszczanina (12.7.1826), Josepha Madera, szewca i mieszczanina (14.2.1828, 13.2.1830), **jego dzieci chrzestnymi u: II/1**) Franza Bauchera, strażnika (18.1.1845), **II/3**) Peregrina Haeuslera, tkacza (14.11.1859).

Złożył 1803 egzamin czeladniczy, od 1828 mistrz papierniczy.

Źr.: A. A., 655d-655g, 655o, 655p, 655t, 655u.

BÜRCEL, Hans, rozrywacz szmat w Dusznikach, pow. kłodz., **żona: I**) Maria, **dzieci: I/1**) Susanna (# 27.2.1683).

Źr.: A. A., 655a.

BURGHARDT, Th. Alb. Jul., fabrykant papieru we Wrocławiu, **mieszkanie:** 1849 ul. P. Włodkowica 14, **żona:** Auguste z domu Rogner (* 1809, + 7.6.1849, cholera, % 10.6).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS, nr 10/11.

BURN, Benedikt, papiernik w Legnicy, **dzieci: 1**) Peter (# 1580, czwartek 4. tygodnia po Wielkanocy).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

BÜRNER, Hans, papiernik w Oławie, **dzieci: 1**) córka (+ *, % 1606).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

PUSCH, Gottfried, czeladnik papierniczy w Starych Piekarach, pow. leg., **żona: I**) = 1806, tydzień po Nowym Roku, z Marią Rosiną, córką Glutscha, wolnego chałupnika w Bienowicach, pow. leg.

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 54.

PÜSCHEL, mistrz salowy w papierni w Jeleniej Górze, + przed 1907, **żona:** Marie (mieszkania: 1906 Markt 8, 1908 Hellerstr. 4, 1909 Hellerstr. 12b).

Lit.: Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1906/07, Hirschberg b. d., s. 57; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1908/09, Hirschberg b. d., s. 63; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf, Grunau, Hartau und Straupitz für das Jahr 1909/10, Hirschberg b. d., s. 64.

PUSCHMANN, Christian, uczeń papierniczy w Świdnicy, trafia 14.-16.1.1688 do więzienia za uchylanie się od pracy, pijaństwo i gry na prośbę Riedigera, właściciela papierni w Świdnicy i we Wrocławiu.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdnicy, nr 113, s. 36.

BUSSE, Friedrich, papiernik w Brzegu, **mieszkanie:** 1879 Odertor 94, 1892 Mühlendamm 9, **świadek na ślubie u:** Alberta Gärtnera, kat., papiernika i wdowca (22.9.1872), **chrzestny u:** Wilhelma Winklera, woźnicy, nr 184 (1.8.1858).

Źr.: A. A., 666i, 666s.

Lit.: Adreß-Buch der Stadt Brieg, Brieg 1879, s. 12; Adreß-Buch für die Stadt und den Landgerichtsbezirk Brieg, Brieg 1892, s. 24.

BITTNER, Anna, pracownica w papierni w Dusznikach, pow. kłodz., * 1907, + 27.12.1941 w Dusznikach, choroba płuc, % 31.12, córka Marii z domu Bittner, żony Liebiga, robotnika, wdowy po Weizerze w Złotnie, pow. kłodz., **miejsce zamieszkania:** Złotno.

Źr.: Par. rzym.-kat. św. św. Piotra i Pawła w Dusznikach, księga zgonów 1882-1946.

BITTNER, Joseph, sługa w papierni w Dusznikach, pow. kłodz., **żona: I)** Katharina z domu Hoffmann (* w Jeleniowie, pow. kłodz.), **dzieci: I/I)** August Karl (* 1.12.1824, # 2.12).

Źr.: A. A., 655e.

BYSTRY, Franz, papiernik w Oleśnicy, **żona: I)** Auguste z domu Netsch, **dzieci: I/I)** Martha Antonie Auguste (* 23.7.1871, # 6.8).

Źr.: Par. rzym.-kat. św. Jana w Oleśnicy, księga chrztów 1858-1882.

C

CHOJA, papiernik we Wrocławiu, + przed 3.7.1854, **żona: I)** Josepha, z domu Lorenz (* 1809, kat., = 3.7.1854 z Franzem Klesse (* 1804, kat.), robotnikiem fabrycznym i wdowcem, pl. Uniwersytecki 18.

Źr.: A. A., 693n.

D

DACHSE, Johann Traugott, czeladnik papierniczy w Oławie, **żona:** = 29.1.1793 z Anną Marią Tschenscher, **dzieci: I/I)** Anna Rosina Charlotte (* 8.4.1795, # 12.4).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

DAME, papiernik, + przed 20.9.1804, **dzieci: 1)** Elisabeth, **jego dzieci chrzestnymi u: 1)** Gottfrieda Wahlera, sługi u pana Sablotzckiego.

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 11/3.

DAME, Gotthelf August, papiernik w Dołach, pow. żag., **żona: I)** córka Benjamina Altmanna, papiernika żagańskiego (D. dziedziczy jego papiernię w 1827), **dzieci: 1)** Louise Bertha (= z Antonem Wilhelmem Albrechtem, właścicielem papierni w Piechowicach, pow. jel.).

Lit.: Małczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 147; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 14, 65.

DAME, Gottlieb Beniamin, właściciel papierni w Łęczynie, pow. lwów. (przekazanej w 1817 Johannowi Dohnischowi).

Lit.: Małczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 156;

Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 53.

DAME, Johann Gottfried Ludwig, mistrz papierniczy w Jeleniej Górze.

Kupuje 25.10.1799 papiernię jeleniogórską za 6500 tal. reń. od Benjamina Gottfrieda Scholtze, sprzedaje ją 3.4.1823 za 8000 tal. reń. Karłowi Danielowi Siegertowi.

10.6.1806 odmawia podjęcia produkcji papieru rysunkowego i miedziorytniczego z powodu złej jakości wody.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 123; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 61.

DÄMELIN, Johann David, papiernik u rady królewskiego we Wrocławiu, **chrzestny u**: Christiana Wilhelma Börgera, współnika w papierni (maj 1808).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 11/3.

DEHNEL (DEHMEL, DAEHNEL, DÖNEL), rodzina producentów papieru na Śląsku.

1. Johann David I, + 6.10.1803 w Oławie, % 9.10, ojciec Johanna Davida II, papiernika * patrz niżej), **miejsca zamieszkania**: Legnica, Oława (papiernik i mieszczanin), **żona**: = 23.10.1770 w Oławie z Eleonorą Charlotte z domu Titz, wdową po Christianie Benjaminie Bergerze, papierniku i mieszczaninie tamże, **dzieci**: **I/1**) Johann David II, papiernik (patrz niżej), **I/2**) Charlotte (* 10.7.1773, # 12.7.), **I/3**) Johanna Wilhelmine (* 15.12.1774, # 18.12., chrzestny: Johann Heinrich Dehnel, papiernik w Pledzienowie), **I/4**) Susanna Christiana Dorothea (* 5.10.1776, # 9.10., + 6.7.1778, % 8.7.), **I/5**) Heinrich Ephraim (* 24.1.1778, # 30.1., + 28.7.1778, % 31.7.), **I/6**) Henriette Sophie Caroline (* 4.3.1780, # 8.3., + 12.9.1781, % 14.9.).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 156.

2. Johann David II, * 30.10.1771 w Oławie, # 1.11., syn Johanna Davida I, **miejsca zamieszkania**: 1804/1805 Stare Piekary, pow. leg., 1808-1820 Wrocław (producent papieru – od 1818 w stanie spoczynku oraz rencista i mieszczanin), **żona**: **I**) = 15.5.1803 w Oławie z Henriette Renate Fichtner, **II**) Eleonore Charlotte (+ 1811), **świadek na ślubie u**: Johanna Christiana Irrganga, czeladnika młynarskiego i wdowca we Wrocławiu (9.1.1815), **chrzestny u**: Friedricha Augusta Klingnera, restauratora w Legnicy (25.8.1804), Johanna Gottlieba Fileitza, komisarza leśnego w Legnicy (26.9.1804), Johanna Ehrharda Kreisela, rzeźnika pod Nowymi Jatkami we Wrocławiu (22.5.1808), Johanna Friedricha Klose, starszego karczmarzy i rajcy we Wrocławiu (21.8.1811, 22.3.1813), Andreasa Schischelskiego,

szewca i mieszczanina we Wrocławiu (26.4.1812, 6.2.1814), Gottfrieda Daniela Kruscha, wypożyczającego wozy i mieszczanina, nr 1734, *Pod Holenderskim Marynarzem* (8.2.1813, 6.6.1814, 1.12.1816), Friedricha Kramera, gorzelnika i mieszczanina we Wrocławiu, ul. Oławska 1182, *Pod Czerwonym Jeleniem* (2.8.1813), Johanna Samuela Aulich, registratora przy Król. Sądzie Nadkrajowym we Wrocławiu (14.7.1814), Friedricha Maehla, mistrza krawieckiego (11.8.1814, 12.3.1816), później właściciela kawiarenki w majątku św. Wincentego we Wrocławiu (29.9.1818), Johana Christiana Ulricha, mistrza piekarskiego i mieszczanina we Wrocławiu (listopad 1815), Johanna Gottloba Engela, gorzelnika we Wrocławiu, nr 791 (10.3.1817), Ernsta Friedricha Hoffmeistera, kupca we Wrocławiu, ul. Szewska 1779 (8.5.1818), Carla Ludwiga Zechela, mistrza szewskiego i mieszczanina we Wrocławiu, nr 397 (17.5.1818), Augusta Nentwicha, trębacza sztabowego w Śląskim Batalionie Strzelców we Wrocławiu (28.6.1818), Emanuela Glogau, gorzelnika i mieszczanina we Wrocławiu, ul. św. Mikołaja 298 (8.11.1818, 2.1.1820), **jego żona chrzestną u: II:** Johanna Friedricha Rindfussa, mieszczanina w Legnicy (22.7.1805).

1808/1809 skarży się na zbieranie odpadów potrzebnych do produkcji papieru przez osoby do tego nieuprawnione.

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy 14; A. P. Wroc., EKMS 8/13, s. 522, 8/15, s. 116, 8/17, s. 846, 8/19, s. 285, 644, 8/20, s. 9, 8/115, 11/7, 11/12, 11/13, 11/15, 11/16, 11/18; A. A., 446h, 693d, 693n; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego piapiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 52.

DÄHNEL, Karl Heinrich, mistrz piapierniczy we Wrocławiu, 1814 w stanie spoczynku, **chrzestny u:** Johanna Gottloba Engela, gorzelnika i mieszczanina, nr 797 (15.12.1814).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 11/13.

DATT (DAZ), Dionisius, **miejsca zamieszkania:** 1627-1631 Świdnica (mistrz piapierniczy), 1637/1638 Legnica (czeladnik piapierniczy), **żony: I)** Barbara, **II)** Ursula, **III)** Anna, **dzieci: I/1)** Anna Maria (# 8.6.1631 w Świdnicy), **II/1)** Christian (# 4.6.1637 w Legnicy, chrzestna: Ursula, żona Georga Reutera, piapiernika w Legnicy), **III/1)** Dionisius (# 21.10.1638 w Legnicy, chrzestna: Ursula, żona Georga Reuttera, ksiązęcego piapiernika w Legnicy), **chrzestny u:** Martina Bartscha, wikliniarza w Świdnicy (20.1.1627), Matthäusa Jackela, dniówkarza w Kleczkowie (obecnie dzielnica Świdnicy, 13.4.1629), Johannes Nußelina, byłego pisarza dworskiego w Michelsdorf (29.2.1630), **jego żona (I) chrzestną u:** Kaspara Karge, poszewnika w Świdnicy (15.8.1627, 5.6.1629), Balthasara Kühna, gońcy i poszewnika w Świdnicy (11.1.1629, 1.9.1632, 21.01.1635), Christofa Krauße, kramarza w Świdnicy (6.5.1629), Christofa Fieschera, sukienika w Świdnicy (3.4.1630).

16.10.1630 pod rygorem utraty zastawu zobowiązuje się zapłacić 50 tal. w ciągu 4 tygodni Davidowi Spiltnerowi, kapelusznikowi w Świdnicy; 13.7.1632 zobowiązuje się zapłacić w ciągu 14 dni 23 tal. Davidowi Köllerowi.

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy 4; A. A., 59g, 59h; A. P. Wroc., a. m. Świdnicy 88, s. 382n, 917.

DAVID, właściciel papierni w Bystrzycy Górnej, pow. świd., + przed 16.4.1847, **żona:** Auguste z domu Rothenberg.

16.4.1847 wdowa po nim ogłasza, iż pragnie, aby w papierni, która dotychczas ma wyłącznie napęd wodny, zainstalować kocioł parowy. W nocy 8/9.2.1853 w małym budynku mieszkalnym dochodzi do włamania przez dach, łupem złodziei pada ubiór i żywność. 23.4.1854 wdowa po nim ogłasza, że zamierza uruchomić fabrykę porcelany na terenie papierni, w osobnym budynku. Nazwa firmy w 1855 roku: Wdowa Davida i Synowie (Davids Wittwe & Söhne). 9.5.1854 ogłoszono, że zamierza się wybudować w jednym z budynków bocznych szlifiernię o napędzie wodnym. 3.6.1855 ogłoszono, że przy nowo wybudowanej fabryce porcelany uruchomi się palarnię gipsu. 1862 firma ogłasza upadłość, zarządcą masy upadłościowej zostaje królewski adwokat, radca sądowy Cochius. 28.5.1862 sprzedaje się na licytacji: 20 bal różnych papierów pakunkowych, 4 galony kwasu siarkowego, beczkę smaru do powozów, 17 cetnarów kół, 24 cetnary żeliwa, 7 cetnarów żelaza, stali, miedzi, 5 wozów, 1 wóz spacerowy, 1 wózek ręczny, 5 sań i ciągów, magiel, maszynę do gotowania, uprzęż końską, różne meble, zapasy drewna i sprzęty domowe, 10.5.1863 wdowa po nim sprzedaje w fabryce sprzęty domowe, porcelanę, meble z drewna wiśniowego, sofę, fortepian, szafę i umeblowanie sklepowe za gotówkę, ponieważ zamierza wyemigrować.

Lit.: Schweidnitzer Kreis=Blatt, R. 1847, s. 112; R. 1853, s. 39; R. 1854, s. 122; R. 1855, s. 58, 223; R. 1858, s. 155, 347; R. 1862, s. 62, 76, 134, 141n, 148, 151; R. 1863, s. 163.

v. DECKER, Richard Julius, rotmistrz w stanie spoczynku, razem z Georgem v. Deckerem w Berlinie właściciel fabryki papieru w Dąbrowicy, pow. jel., prokurysta: dyrektor Otto Heinrich Krieg.

Lit.: Adreßbuch 1912/13 von Hirschberg und Umgebung, Hirschberg 1912, s. 171.

v. DECKER, Rudolf Ludwig, właściciel drukarni Deckerów w Berlinie i fabryki papieru w Dąbrowicy, pow. jel. (od 1852 r.), + 12.01.1877. W jego czasach papiernia została poważnie rozbudowana. W 1866 zainstalowano nową maszynę papierniczą firmy Bryan Donkin z Londynu. W 1872 została uruchomiona czerpaknia papieru, w której powstawał papier na dokumenty i papiery wartościowe. Decker pozyskuje kontrakt na produkcję papieru do druku banknotów o nominałach 1000, 500, 50 i 20 marek.

W czasach Deckera firma znacznie zwiększa nakłady na opiekę socjalną. Od 1857 rozbudowuje fabryczne osiedle w Dąbrowicy i sąsiednich Grabarach. Decker inicjuje powstanie budynku noclegowego z kuchnią i stołówką dla pracowników.

Troszcząc się o edukację dzieci pracowników i mieszkańców Dąbrowicy, buduje nową szkołę. Tworzy przedszkole dla najmłodszych dzieci. Powołuje zakładową straż pożarną.

Udział w wystawach: Wystawa Światowa w Chicago (papiery maszynowe i welurowe do banknotów).

Lit.: Schlesisches Tageblatt, t. 19, 15.1.1893; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 72; M. Szymczyk, 165 lat Fabryki Papieru w Dąbrowicy, Duszniki Zdrój – Dąbrowica 2002, s. 18-23.

DENKE, Andreas, zbieracz szmat w Złotnie, pow. kłodz., **żona:** Anna Maria, z domu Molter (* 1787, + 20.10.1866 ze starości, % 23.10., ew.).

Źr.: Duszniki, Muz. Papiernictwa, Księga zgonów gminy ew. w Dusznikach, 1845-1890.

DEUSE, August, szewc (1865), papiernik (1867-1872) i palacz maszynowy (1876) we Wrocławiu, **mieszkanie:** 1876 ul. S. Żeromskiego, **chrzestny u:** Gottfrieda Deuse, ew., czeladnika szewskiego, ul. Piwna 1 (17.2.1867, 3.3.1872), Gottfrieda Frühlinga, ew., dzierżawcy roli, ul. B. Drobnera (8.9.1867), później ogrodnika w Różance, pow. wroc. (19.1.1873).

Źr.: A. P. Wroc., EKMŚ 5/6, 7/14, 7/12, 7/102, 11/41.

DEUSE, Ernst Hermann, papiernik, * 16.6.1839 w Mioszowie, pow. wałb., ew., najstarszy syn Johanna Gottfrieda (+ przed 5.6.1865), mistrza kamieniarskiego w Mioszowie, **miejscza zamieszkania:** 1862 Stary Mioszów, pow. wałb. (czeladnik papierniczy), 1863-1876 Wrocław (**mieszkanie:** 1865 ul. B. Drobnera 29), **żona:** = 5.6.1865 we Wrocławiu z Marią Apolonią Theresie (* 19.5.1838 w Kostomłotach, pow. średzki, kat.), córką Ferdinanda Hiplera (+ przed 5.6.1865), mistrza piekarskiego w Kostomłotach, **chrzestny u:** Ernsta Paula Wilhelma, syna po Rosalie, córce Friedricha Göttinga, dniówkarza we Wrocławiu (30.11.1862), Carla Mummerta, ew., papiernika, ul. B. Prusa 10 (1.11.1863), Josepha Sigoscha, czeladnika papierniczego w Starych Szczytnikach, pow. wroc., nr 36 (8.11.1853), Gottfrieda Frühlinga, ew., robotnika we Wrocławiu, ul. B. Drobnera 29 (27.12.1864), Mathilde Wally Huldy, nieślubnej córki Mathilde, ew., ul. B. Prusa 4e, córki Florianą Sandersa, karczmarza w Namysłowie (1.1.1865), Gottfrieda Deuse, ew., szewca, ul. Św. Ducha 4 (22.1.1865), później palacza maszynowego, ul. St. Żeromskiego 50 (9.7.1876).

Źr.: A. P. Wroc., EKMŚ 5/5, 5/6, 7/14, 7/42, 7/101; A. A., 525c.

DIAMANT, Arthur, dyrektor fabryki papieru Weltende w Jeleniej Górze, Rosenau 4b, **mieszkanie:** 1912-1926 Wilhelmstr. 46.

Lit.: Adreßbuch 1912/13 von Hirschberg und Umgebung, Hirschberg 1912, s. 13; Adreßbuch 1916 von Hirschberg sowie der Gemeinde Cunnersdorf, Hirschberg b. d., s. 16;

Einwohner=Verzeichnis 1921-22 von Hirschberg und Umgebung, Hirschberg b. d., s. 20; Einwohnerbuch 1926 von Hirschberg u. Umgebung, Hirschberg b. d., s. 20, 246.

DITTBERNER, Friedrich Wilhelm Adolph, producent papieru we Wrocławiu, **mieszki.:** 1863-1865 Legnicka 59, **dzieci: 1)** córka (* 14.2.1863, + 17.2.1863 bez chrztu, niewydolność serca, % 20.2), **2)** Wilhelmine (* 1864, + 12.5.1865, skurcze, % 14.5.), **chrzestny u:** Ferdinanda Augusta Jacoba Gfroerera, kupca, ul. św. Antoniego 16 (17.2.1861), Carla Federa, drukarza perkalu, ul. Legnicka 59 (28.8.1864).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/52, 8/54, 8/133, 8/134.

DITTRICH, Gottlieb, sługa w papierni w Środzie Śląskiej, **chrzestny u:** Gottlieba Schneidera, sługi (6.1.1822).

Źr.: A. P. Wroc., arch. rzym.-kat. kośc. par. św. Andrzeja w Środzie Śląskiej, nr 111.

DITTRICH, Joseph, czeladnik papierniczy w Starych Piekarach, pow. leg., * 1802, najstarszy syn Josepha, dniówkarza w Burgrabicach, pow. nys., **żona: I)** = 7.10.1832 w Legnicy z Anną Rosiną (* 1811), jedyną córką Johanna Gottloba Tinza, dniówkarza w Starych Piekarach, **II)** Maria, **chrzestny u:** Johanna Gottloba Tschirmera, mistrza kowalstwa podków (15.11.1840, 16.1.1842), Martina Pape, mistrza krawieckiego i mieszczanina w Legnicy i mieszkańca w Starych Piekarach (25.7.1841), **jego żona II chrestną u:** Martina Pape, mistrza krawieckiego i mieszczanina w Legnicy (25.7.1841).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 20, nr 21, nr 56.

DITRICH, Wilhelm, papiernik w Goszczu, pow. syc., + przed 20.10.1834, **dzieci: 1)** Karoline Elisabeth (* 1810 we Wrocławiu, = 20.10.1834 tamże z Karlem Kesselem (* 1808), gajowym w Lüben, pow. oław., jedynym synem gajowego w Krośnicach, pow. mil.).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 11/79.

DOMSCH, Ignaz, czeladnik papierniczy w Dusznikach, pow. kłodz., syn Wenzela, chałupnika w Podgórzu, pow. kłodz., **chrzestny u:** Ignatza Streckela, muszkietera w pułku Bremera w Granicznej, pow. kłodz. (14.11.1770, 20.12.1771, 1.10.1775 – w jego zastępstwie na ceremonii obecny jest jego ojciec).

Źr.: A. A., 655c, 655l.

DOENCH, Ernst Friedrich Rudolph, inspektor fabryki papieru w Niedźwiedzicach, pow. wałb., **żona:** Cäcilie Amalie Adelheid z domu Rösler, **dzieci: I/1)** Ernst Gotthold Guido (* 22.6.1839, # 3.7).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 2/6.

DOHNISCH, Johann, papiernik w Łęczynach, pow. lwów., w górnej piapierni (zakupionej 1817 od Gottlieba Benjamina Dame), + 1830, **dzieci: 1**) syn (po śmierci ojca prowadzi piapiernię).

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 53.

DORN, Carl, papiernik we Wrocławiu, **dzieci: 1**) Auguste, **jego dzieci chrzestnymi u: 1**) Carla Gottloba Märgnera, ew., kolejarza, ul. O. Minkowskiego 2 (15.6.1856).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 7/11.

DOTZAUER, Johann Gottlob, fabrykant papieru w Starych Piekarach, pow. leg., * 1796, **żony: I**) NN (+ przed 26.11.1844), **II**) = 26.11.1844 z Henriette Ernestine z domu Tschörtner (* 1796), wdową po Braunie, poruczniku i właścicielu majątku w Golnicach, pow. bol., **dzieci: I/1**) Beate Charlotte Albertine (* 1822, = 25.11.1884 w Legnicy z Rudolfem Ludwigiem Ferdinandem Amdohrem (* 1818), księgowym tamże, drugim synem Johanna Friedricha (+ przed 25.11.1846), kupca w Wusterhausen nad Dosse), **chrzestny u:** Johanna Gottloba Juliusa Dotzauera, kupca i mieszczanina w Legnicy (19.1.1848), **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Eduarda Scholza, mistrza browarniczego w Starych Piekarach (10.9.1848), Heinricha Augusta Josta, dzierżawcy piapierni w Starych Piekarach (19.8.1850).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 23, 56.

DRESCHER, Hans Michael, czeladnik papierniczy, ogrodnik i mieszkaniec w Jarnołówku, pow. nys., **żona:** Anna Maria, **chrzestny u:** Michaela Heyßiga, czeladnika młynarskiego w Łączce, pow. racib. (12.6.1767), Franza Feuera, mieszkańca (10.9.1770), Josepha Herrmanna, pomocnika bielarskiego i mieszkańca (7.8.1771), Antona Wagnera, mieszkańca (9.9.1778), Franza Bergera, chałupnika (3.4.1785), Hansa Caspera Kreutzera, ogrodnika (2.3.1786), **jego żona chrzestną u:** Franza Feuera, murarza (18.8.1768), Ignatza Grundey'a, chałupnika przy piapierni (4.2.1776), Johanna Christoph Webera, sługi (15.7.1781), Josepha Bergera, chałupnika (29.3.1785, 6.7.1787), Franza Bergera, szewca i chałupnika (14.1.1787).

Źr.: A. A., 302a.

E

EBERHARD, Friedrich, papiernik we Wrocławiu, **chrzestny u:** Johanna Carla Schreibera, papiernika, ul. Legnicka 46 (9.5.1847).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/42.

EFFENBERGER, Joseph, sługa w piapierni w Dusznikach, pow. kłodz., **żona:** Juliana z domu Beschorner (* w Roztokach, pow. kłodz.), **dzieci: I/1**)

Francisca (* 20.9.1825, # 23.9.), **chrzestny u:** Josepha Tautza, ogrodnika polowego w Bobrownikach, pow. kłodz.. (27.10.1829).

Źr.: A. A., 655e.

EGER, Nicolaus, mistrz papierniczy we Wrocławiu, + przed 1544, **żona:** Benigna, wdowa po Stefanie Stempferze, papierniku we Wrocławiu (= 1543 Georg Fetscher), w 1539 wypłaca Thomasowi i Stefanowi, synom swej żony z poprzedniego małżeństwa, ich część spadku i przejmuje papiernię wrocławską.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 100, 103nn.

EICHER, Georg, papiernik w Brzegu, **dzieci: 1)** NN (% w lipcu 1575).

Źr.: A. P. O., ks. metryk. ew. kośc. św. Mikołaja w Brzegu.

EICHNER, Franz Anton Eduard, papiernik we Wrocławiu, + przed 27.6.1866, **mieszki:** 1847 ul. Henryka Pobożnego 1, 1849 ul. Henryka Pobożnego 3, **żona: 1)** Karoline Auguste Bertha z domu Opitz (* 1818, + 27.6.1866, przewlekła choroba wątroby, % 30.6.), **dzieci: 1/1)** August Ernst Karl Franz (* 6.2.1847, # 21.2.), **1/2)** Anna Antonie Friederike (* 1.4.1849, # 15.4, chrzestna: Dorothea, żona Sauera, producenta papy).

Źr.: A. A. 623c, 446f.

EIDAM, Herrmann, operator maszyny papierniczej w Młynowie, pow. kłodz., **świadek u:** Carla Deuse, młynarza w młynie holenderskim w Ławicy, pow. kłodz. (4.7.1887).

Źr.: Kłodzko, par. rzym.-kat. Wniebowzięcia NMP, ks. ślubów 1883-1888.

EIFLER, Matthäus, czeladnik papierniczy i mieszkaniec w Nysie, **dzieci: 1)** Heinrich (% 11.8.1709), **2)** Rosina (% 28.9.1710), **3)** Georg (% 10.7.1712).

Źr.: A. A., 57f.

EINWALTER, Hans, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **dzieci: 1)** Matthäus (# 14.11.1609, chrzestni: Martin Müller, kartownik, i Maria, żona Pankraza Brücknera, papiernika), **2)** Rosina (# 7.11.1610, chrzestne: Maria, żona Pankraza Brücknera, papiernika, i Hedwig, żona Martina Müllera, kartownika).

Źr.: A. A., 59d.

Lit.: Sachs, Rainer, Schweidnitz und seine Spielkartenproduzenten, in: Das Blatt, H. 20: 1999, s. 8; tenże, Od gotyku do baroku [w:] Czechowicz, Bogusław, Dobrzyniecki, Arkadiusz, Żak, Izabela (red.), Z dziejów rysunku i grafiki na Śląsku oraz w kolekcjach i zasobach ze Śląskiem związanych, Wrocław 1999, s. 65.

EITELHEINRICH, papiernik w Nysie, otrzymuje w 1496 przywilej rady miejskiej Nysy, że miejscowi kartownicy tylko u niego mogą zaopatrywać się w papier.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 130.

EITZEL, Johann Christian, papiernik i mieszczanin w Starych Piekarach, pow. leg., **żona:** = 19.10.1791 z Johanną Charlottą, jedyną córką Christiana Friedricha Zieloha (+ przed 19.10.1791), mieszkańca w Legnicy.

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 54.

ELPEL, Franz, papiernik w Jarnołtówku, pow. nys., **żona:** **I)** Franziska, **dzieci:** **1)** Anna Josepha, **2)** Franz, **I/1)** Veronica Rosalia (# 4.2.1770), **I/2)** Johann Ferdinand (# 10.10.1771), **I/3)** Maria Magdalena (# 17.6.1773), **I/4)** Johann Valentin (# 31.1.1776), **I/5)** Anton Joseph Bernhard (# 6.10.1778), pasierbica: Johanna, **chrzestny u:** Carla Kühbasta, pańskiego kucharza (21.8.1778), **jego dzieci chrzestnymi u:** **1:** Hansa Georga Webera, mieszkańca (19.1.1781), **2:** Antona Schöbröfscke, grabarza (22.1.1784, 24.12.1785), Matthäusa Binera, mieszkańca (1.6.1785), **jego pasierbica chrzestną u:** Carla Gansa, chałupnika (28.8.1786).

Źr.: A. A., 302a.

ELZEL, Johann Christoph, czeladnik papierniczy w Starych Piekarach, pow. leg., u pana Elsnera, mieszkańca przed Bramą Wrocławską w Legnicy, **żona:** **I)** Johanna Charlotta z domu Ziehlon, **dzieci:** **I/1)** Johanna Charlotta Dorothea (* 29.8.1792, # 31.8, chrzestna: Anna Dorothea z domu Klingner, żona Christopa Gottlieba Elsnera, producenta papieru w Starych Piekarach), **I/2)** Friedrich Wilhelm (* 23.5.1796, # 24.5, chrzestny: Christoph Gottlieb Elsner, producent papieru w Starych Piekarach, + 3.6.1797).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 12a.

ELSEL, Johann Gottlieb, papiernik w Antoniowie, pow. lwów., + przed 16.5.1826, **żona:** **I)** = 1806 z córką Christopa Heinricha Wollsteina, papiernika w Antoniowie (= 16.5.1826 z Johannem Karlem Moritzem Vogtem, synem kantora w Kunzendorf).

Elsel pracował przed ślubem jako czeladnik u Wollsteina, przejmuje po ślubie papiernię. **Czeladnicy:** Heinrich Benjamin Knobloch, Friedrich Noezel.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 103; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 58.

ENDE, C. Friedrich, właściciel papierni średniej w Łęczynie, pow. lwów., subskrybuje: Bergemann, Joh. G., Beschreibung und Geschichte der Stadt Friedeberg am Queis, Hirschberg 1829.

Lit.: Bergemann, Joh. G., Beschreibung und Geschichte der Stadt Friedeberg am Queis, Hirschberg 1829, s. XIII; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 55.

ENDE, Christian, czeladnik papierniczy w Piechowicach, pow. jel., **żona:** Regina, **jego żona chrzestną u:** Friedricha Kahla, ogrodnika dziedzicznego w Miłkowie, pow. jel. (4.8.1678).

Źr.: A. A., 24d.

ENNDE, Georg, czeladnik papierniczy w Miłkowie, pow. jel., * 1672, % 20.3.1712, **żona: I)** Salomea (= 30.6.1715 z Friedrichem Hartmanem, syna Georga, ogrodnika dworskiego), **dzieci: I/1)** Georg (= 15.10.1730 z Christiną, córką Martina Exnera, chałupnika), **I/2)** Hans Christof (# 27.12.1708), **I/3)** córka (# 23.6.1710), **chrzestny u:** Andreasa Kirschke, bednarza dworskiego (11.9.1710), **jego żona chrzestną u:** Christopha Hartmanna (2.7.1715).

Źr.: A. A., 24f, 354a.

ENDRICH, Jonas, czeladnik papierniczy w Podgórzynie, pow. jel., **dzieci:** 1) Daniel (# 30.4.1690, chrzestny: Daniel Geysler, czeladnik papierniczy).

Źr.: A. A., 218f.

ENGE, J. G., producent szkła w Cieplicach, pow. jel. W 1852 buduje papiernię w Piechowicach, pow. jel., 2.2.1891 eksploduje w niej urządzenie do gotowania drewna, używa maszyny papierniczej Füllnera z Cieplic.

Lit.: Schlesisches Tageblatt, t. 17, 5.2.1891; Staffa, Marek (red.), Słownik Geografii Turystycznej Sudetów, t. 4: Kotlina Jeleniogórska, Wrocław 1999, s. 362; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 65n, 75.

ENGELMANN, inspektor fabryczny, w 1804 daremnie stara się o założenie papierni w Kowarach, pow. jel.

Na papierze ze słomy wydaje traktat o produkcji papieru ze słomy, według tej receptury w 1802 Petzold, papiernik w Kraczymie, pow. jel., produkuje papier, o którym wydaje negatywną opinię papiernik Müller z Wrocławia (zawartość słomy tylko 5%), niemniej Petzold otrzymuje nagrodę wysokości 50 tal.

Lit.: Amtsblatt der Königlichen Regierung zu Liegnitz, t. 27: 1837, s. 254; Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 56; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 71.

ERBE, Tobias, papiernik w Jeleniej Górze, + przed 17.1.1752, **żona:** Anna Regina (* 1669, + 17.1.1752, % 19.1), **dzieci: 1)** NN (+ 1699).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

EHRENTRAUT, Kaspar, czeladnik papierniczy w Dusznikach, pow. kłodz., * 1631, % 28.12.1708, **żona:** Susanna, **dzieci: 1)** Johann (# 27.12.1660), **2)** Regina

(# 8.4.1665), **chrzestny u:** Tobiasa Beuchela (6.7.1669), Rosiny, nieślubnej córki Heleny (16.10.1672), Eliasa Kliebischy (12.3.1675, 23.7.1682), Hansa Girta, ślusarza (1.7.1675), Davida Bernatschke (19.8.1676), Michaela Hatschera (27.12.1678), **jego żona chrzestną u:** Tobiasa Beuchela (24.6.1673), Christofa Lengfelta, zbieracza (30.7.1676), David Bernatschke (2.4.1679), Christofa Leisera, dniówkarza (listopad 1698), zastępuje 3.4.1702 Bernharda Richtera, murarza, jako chrzestny u Christofa Breiera.

Źr.: A. A., 655a, 655b.

ERFURT, A., producent papieru w Jeleniej Górze, **mieszkanie:** 1879 Zapfengasse 20 (właściciel).

Lit.: Adreßbuch der Stadt Hirschberg in Schlesien für das Jahr 1879, Hirschberg b. d., s. 56, 131.

ERFURT, Friedrich, właściciel papierni w Strupicach, pow. jel., nr 24, następny właściciel: radca komercyjny Max Erfurt.

W maju 1885 zainstalowane zostaje światło elektryczne systemu Schuckert, dostawca: inżynier Franke; 27.10.1891 spali się magazyn szmat, budynek był ubezpieczony; 11.11.1894 pożar magazynów szmat i papieru, podpalenie, straty: 12.000 – 14.000 M.

Lit.: Tageblatt für den Landgerichtsbezirk Schweidnitz, t. 11, 5.5.1885; Schlesisches Tageblatt, t. 17, 31.10.1891; t. 20, 14.11.1894; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1908/09, Hirschberg b. d., s. 278; Adreßbuch 1912/13 von Hirschberg und Umgebung, Hirschberg 1912, s. 170; Einwohner=Verzeichnis 1921-22 von Hirschberg und Umgebung, Hirschberg b. d., s. 370; Einwohnerbuch 1926 von Hirschberg u. Umgebung, Hirschberg b. d., s. 353, 509.

ERFURT, Julius, technik papierniczy, * 26.6.1816 w Delstern, syn Johanna Heinricha Friedricha, papiernika tamże.

W 1853 instaluje maszynę w kupionej przez siebie jeleniogórskiej papierni.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 61.

ERFURT, Karl D. A., dr, współwłaściciel fabryki papieru Bracia Erfurt w Jeleniej Górze, **mieszkanie:** 1879-1906 Zapfengasse 20, 1908/1909 Zapfenstr. 31.

Funkcje: radca komercyjny, 1916 członek sejmiku powiatowego.

Lit.: Adreßbuch der Stadt Hirschberg in Schlesien für das Jahr 1879, Hirschberg b. d., s. 131; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1906/07, Hirschberg b. d., s. 15; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1908/09, Hirschberg b. d., s. 16; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf, Grunau, Hartau und Straupitz für das Jahr 1909/10, Hirschberg b. d., s. 17; Adreßbuch 1916 von Hirschberg sowie der Gemeinde Cunnersdorf, Hirschberg b. d., s. 198.

ERFURT, Max, radca komercyjny, właściciel fabryki papieru Friedricha Erfurta w Strupicach, pow. jel., **miejsca zamieszkania:** 1908/1909 tamże, nr 255, 1912 Jelenia Góra (mieszkanie: Straupitzer Str. 18 (583, właściciel)).

Generalny przedstawiciel dla jego patentów: 1908/1909 Viktor Zampis.

Funkcje: 1893 mąż zaufania sekcji XI (Śląsk i Pomorze) Związku Producentów Papieru (Papiermacherberufsgenossenschaft).

Lit.: Schlesischer Tageblatt, t. 19, 2.6.1893; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1908/09, Hirschberg b. d., s. 278; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf, Grunau, Hartau und Straupitz für das Jahr 1909/10, Hirschberg b. d., s. 292; Adreßbuch 1912/13 von Hirschberg und Umgebung, Hirschberg 1912, s. 151.

ERFURTH, Gottfried, czeladnik papierniczy i szynkarz w Ścięgnach Dolnych, pow. jel., **żona:** = 25.11.1739 z Anną Marią, wdową po Gottfriedzie Knippelu, szynkarzu w Ścięgnach Dolnych.

Źr.: A. A., 516f.

ERFURT, Wilhelm, właściciel fabryki papieru Bracia Erfurt w Jeleniej Górze, **mieszki.:** 1906-1912 Promenade 33, 1916-1921 Zapfenstr. 31.

Lit.: Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1906/07, Hirschberg b. d., s. 15; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1908/09, Hirschberg b. d., s. 17; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf, Grunau, Hartau und Straupitz für das Jahr 1909/10, Hirschberg b. d., s. 17; Adreßbuch 1912/13 von Hirschberg und Umgebung, Hirschberg 1912, s. 162; Adreßbuch 1916 von Hirschberg sowie der Gemeinde Cunnersdorf, Hirschberg b. d., s. 20; Einwohner=Verzeichnis 1921-22 von Hirschberg und Umgebung, Hirschberg b. d., s. 25.

ÄXNER, woźnica w papierni w Świdnicy, **żona:** Anna.

2.11.1684 jego żona oskarża Lise Hantschuch z papierni o obrazę, Hantschuch musi zapłacić karę.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdnicy nr 112, s. 227.

F

FABIAN, Martin, fabrykant papieru we Wrocławiu, **świadek u:** Ehrenfrieda Heintze, handlarza materiałami (5.7.1824), **chrzestny u:** Lorenza Schmacka, czeladnika młynarskiego, nr 717 (29.6.1823), Petera Wagnera, sługi domowego na Zatumiu (11.7.1824), Johanna Franza Krista, czeladnika krawieckiego na Szczepinie (8.4.1825, 24.6.1827, 26.4.1829, 24.4.1831), Josepha Burghardta, mistrza szewskiego, nr 11 (11.4.1830).

Źr.: A. A., 446a, 449b4, 638a, 658a, 693e.

FALCH, rodzina fabrykantów papieru w Brzegu.

1. Karl Ferdinand, * 1806, syn Karla Gottrieda, papiernika (patrz niżej), **mieszk.:** 1879-1892 Odertor 94, **żona:** = 16.8.1831 z Louise Henriette Mathilde (* 1809), najstarszą córką Antona Skibe, mistrza mydlarskiego, **dzieci: 1)** Anna Mathilde Ernestine (= 1858 we Wrocławiu z Emilem Gustavem Adolphem Gerstmannem, mistrzem cieielskim tamże, drugim synem Ferdinanda Gotthilfa, pierwszego nauczyciela w szkole elementarnej nr 23), **2)** Agnes, **chrzestny u:** Aloisa Pfeffera, czeladnika papierniczego (16.4.1838, 25.10.1840), **jego dzieci chrzestnymi u: 2:** dr. med. Roberta Breuera, lekarza praktykującego, ul. Grodzka 368 (11.7.1853, 21.12.1854); w 1861 mieszka u F. Friedrich Wilhelm Wolf, budowniczy młynów.

Funkcje: 1893 członek zarządu sekcji XI (Śląsk i Pomorze) Związku Producentów Papieru (Papiermacherberufsgenossenschaft).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/99; A. A., 666g-666i, 666p.

Lit.: Schlesischer Tageblatt, t. 19, 2.6.1893; Adreß-Buch der Stadt Brieg, Brieg 1879, s. 17, 123; Adreß-Buch für die Stadt und den Landgerichtsbezirk Brieg, Brieg 1892, s. 105.

2. Karl Gottfried, właściciel drukarni, papierni i mieszczanin, + przed 12.8.1839, ojciec Karla Ferdinanda, papiernika (patrz wyżej), **dzieci: 1)** Karl Ferdinand, papiernik (patrz wyżej), **2)** Ernestine Karoline Friederike (* 1811, = 12.8.1839 we Wrocławiu z Karlem Friedrichem Schaffem (* 1814), urzędnikiem tamże, jedynym synem Gottlieba, właściciela nieruchomości w Barkówku, pow. mil., dzieci: a) Paul Friedrich (* 12.4.1839)), **świadek u:** Viktora Nowaga, karczmarza, mieszczanina i wdowca (25.11.1833).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 11/79; A. A., 666p.

FALCH, Hugo, producent papieru w Brzegu, **mieszk.:** 1879 Burgstr. 25.

Lit.: Adreß-Buch der Stadt Brieg, Brieg 1879, s. 17.

FEDER, Carl, wygładzacz papieru we Wrocławiu, **mieszk.:** 1861 ul. Legnicka 59, **żona:** Anna z domu Kaboth, **dzieci: I/1)** Herrmann Richard Gustav (* 30.12.1861, # 26.1.1862).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/52.

FEIST, Christian Ehrenfried, papiernik w Dusznikach, pow. kłodz., * 1788 w Przesieci, pow. jel., + 26.8.1840 w Dusznikach, gruźlica, % 28,8, **chrzestny u:** Gottloba Krebsa, kowala gwoździ i mieszczanina w Dusznikach (15.4.1828).

Źr.: A. A., 655e, 655t.

FEIST, Gottfried, 1833 sługa, 1836 kierownik produkcji w papierni w Niedźwiedzicach, pow. wałbrz., **chrzestny u:** Carla Gottlieba Tischera, mieszkańca (21.7.1833), Gottloba Pohla, chałupnika (21.4.1836).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 2/6.

FEIST, Johann Gottlob, kierownik produkcji w papierni w Niedźwiedzicach, pow. wałbrz., **żona:** Johanne Charlotte z domu Stephan, **dzieci:** **I)** Jul. Gustav Adolph (* 1.3.1836, # 15.3).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 2/6.

FELDER, Wilhelm, sługa w papierni w Starych Piekarach, pow. leg., **chrzestny u:** Benjamin Federa, chałupnika (31.3.1817).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy 18.

FELLER, Johann Gottfried, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, **żona:** z domu Gebauer (+ 1800), **dzieci:** **I)** Johanna Carolina (# i + 1800).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/3, 8/114.

FEST, Anton Ignaz, papiernik i mieszczanin w Dusznikach, pow. kłodz., * 1762/1763 w Trutnowie, + 5.5.1825 w Dusznikach, gorączka i wycieńczenie, % 9.5, syn Josepha (+ przed 4.9.1792), rzeźnika w Trutnowie, **żony:** **I)** = 4.9.1792 w Dusznikach z Marią Reginą (* 1765 w Słupcu, + 1.5.1817, gorączka trzustki, % 3.5), wdową po Bartholomäusie Seidlu, stolarzu i mieszczaninie tamże (świadek: Friedrich Behr, mistrz papierniczy i mieszczanin; dziecko z pierwszego małżeństwa: **a)** Magdalena (* 1790, = 26.11.1816 w Dusznikach z Wenzlem Scherwenke (* 1775 w Marienstadt, Czechy, papiernikiem, świadek: August Beinlich, papiernik)), **II)** Maria, **dzieci:** **I/1)** Johanna Beata (* 22.12.1792, # 23.12, chrzestna: Antonia z domu Heller, żona Ossendorfa, król. dworskiego papiernika, = 21.10.1817 z Michaelem Hoffmannem (* 1791), papiernikiem i mieszczaninem, świadek: August Beinlich, mistrz papierniczy), **I/2)** Theresa Josepha Rosalie (* 1.9.1795, # 3.9, chrzestna: Antonia z domu Heller, wdowa po Ossendorfie, król. dworskim papierniku i dziedzicu w Podgórzu, pow. kłodz., = 2.10.1821 z Johannem Röselem (* 1795 w Merckelsdorf, w kluczu gospodarczym Adersbach, Czechy), kowalem podków, synem Franza (+ przed 2. 10.1821), dniówkarka tamże), **I/3)** Ignaz Anton Franz (* 15.4.1798, # 16.4, chrzestna: Antonia z domu Heller, wdowa po Ossendorfie, król. dworskim papierniku i dziedzicu w Podgórzu), **I/4)** Anna Maria Josepha Francisca (* 6.3.1801, # 8.3, chrzestna: Antonia z domu Heller, wdowa po Ossendorfie, król. dworskim papierniku, = 10.1.1826 z Augustem Heinrichem Hartmannem (* 1791 w Elbingerode w księstwie Hanower, ew.), dzierżawcą fabryki papieru, wówczas w Pełczynie, pow. woł.), **chrzestny u:** Franza Meixnera, sługi w papierni (28.9.1795), Antona Kirchvogla (23.3.1797, 14.12.1798, 25.12.1802, 7.7.1808), Adalberta Süsmutha, łamacza kamienia w Steinbruch (7.12.1800, 11.4.1805, 8.10.1808), **jego żony chrzestnymi u:** **I:** Antona Kirchvogla, mieszczanina (12.12.1795, 18.7.1800, 19.12.1805), Franza Meixnera, sługi u Ossendorfów (15.9.1796), Antona Süsmutha, łamacza kamienia w Steinbruch (21.11.1802), **II:** Ignaza Artelta, mistrza powroźnika, księgowego kościelnego i mieszczanina (16.9.1824), **jego dzieci chrzestnymi u:** **a:** Augusta Beinlicha, mistrza papierniczego i mieszczanina (2.7.1812, 20.6.1813, 26.3.1815), **I/2)** Josepha Blümela (20.6.1815).

Źr.: A. A., 655c-655e, 655o, 655p, 655t.

FETSCHER, rodzina papierników na Śląsku.

1. Bartholomäus, papiernik, * w Ravensburgu, ojciec Georga, papiernika (patrz niżej), **miejsca zamieszkania:** do 1535 Trutnov, od 1535 Legnica, **dzieci: 1)** Georg, papiernik (patrz niżej).

19.11.1535 otrzymuje zezwolenie Fryderyka II, księcia legnickiego, na budowę papierni w Starych Piekarach, pow. leg. (Fryderyk II bezpłatnie dostarcza drewno i płaci za jego transport), oraz monopol na zbieranie szmat w księstwie legnickim oraz na dostarczanie papieru dla kartowników księstwa, danina roczna: 6 guld. reńskich i 2 ryzy papieru.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 11, 25, 27, 85, 100; Stelmach, Roman, Dokumenty miasta Legnicy [w:] 45 lat Archiwum Państwowego w Legnicy, Legnica 1998, s. 39n; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 4n.

2. Georg, * w Ravensburgu, + przed 14.10.1565, syn Bartholomäusa, papiernika (patrz wyżej), **miejsca zamieszkania:** Trutnov, 1535 Legnica, 1557 Wrocław, **żona:** = 1543 z Benigną, wdową po Nicolausie Egerze, papierniku we Wrocławiu.

W 1555 przejmuje papiernię ojca w Legnicy, którą w 1560 przekazuje swemu krewnemu Georgowi Fetscherowi; w 1557 buduje we Wrocławiu obok folusza papiernię nowego typu.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Wroc., F 2, s. 56.

Lit.: Neugebauer, Julius, Breslau's Papiermühlen [w:] Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift, t. 1: 1870, s. 182n; Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 11, 23, 28, 105; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 5.

FETSCHER, Georg, papiernik w Legnicy, w 1560 przejmuje papiernię w Starych Piekarach, pow. leg., od swego krewnego Georga Fetschera, przy tej okazji ustalono daninę roczną na 12 guld. reńskich i 4 ryzy papieru.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 25; Wypisy do dziejów Brzeskiego, Opole 1976, s. 105, 172, Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 8.

FETSCHER, Jakob, papiernik w Miłkowie, pow. jel., 4.10.1620 w Nysie zawiera umowę z Marią, wdową po Martinie Zange, o naukę jej syna u niego.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 105, Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 68.

FEUEREISEN, Karl Heinrich August, fabrykant papieru i mieszczanin we Wrocławiu, * 1793, + 12.8.1849, cholera, % 14.8, **mieszkania:** 1838/1839 An den

Mühlen 7-9 (2118, 2110, obecnie nie istnieje), 1849 ul. Uniwersytecka 16, **dzieci: a)** Henriette Emilie Auguste (* 18.3.1826, # 21.3, nieślubna, z Wilhelmine Louise, ul. św Katarzyny 18 (1360), najmłodszą córką Friedricha Wieserta (+ przed 18.3.1826), szewca), **1)** Carl Heinrich Otto (* 25.12.1838, + 26.12.1838, niezdolność do życia, % 28.12), **świadek u:** Johanna Gottfrieda Schmidta, budylniarza i mieszkańca, Przedmieście Mikołajskie 47 (kwiecień 1823), Wilhelma Blöde, szewca i mieszczanina, ul. Krupnicza 699 (10.7.1824), Johanna Gottfrieda Schmidta, dniówkarza, ul. Legnicka 24 (12.10.1824), Franza Assmanna, gospodarza domu, ul. Nowy Świat 22 (20.5.1838), Karla Wittcka, kat., gospodarza domu, Nożownicza 15 (10.2.1839, 14.2.1841), Heinricha Eduarda Heine, papiernika (4.11.1840), Johanna Nowacka, papiernika, ul. Uniwersytecka 20 (16.5.1841), Heinricha Beckmanna, kat., papiernika na Wyspie Mieszcząńskiej, papiernia 9 (25.4.1842), **chrzestny u:** Christiane Dorothea, córki Gottfrieda Schade, producenta sukna (7.5.1820).

Źr.: A. A., 446j, 449a8, 614l, 693f, 693n; A. P. Wroc., EKMS 8/22, s. 266, 8/23, s. 442, 795n, 8/37, 8/123, 8/128, 10/4, 11/25.

Lit.: Roland, Gustav (wyd.), Adreßbuch der Haupt- und Residenzstadt Breslau, Breslau 1839, szp. 189.

FICKER, Andreas, czeladnik papierniczy w Bystrzycy Polskiej, pow. świd., kat., **chrzestny u:** Franza Benischa, chałupnika (16.8.1774, 3.12.1780).

Źr.: A. A., 305d.

FINGER, Gottlieb, uczeń papierniczy w Mieroszowie, pow. wałbrz., **dzieci: a)** Gottlieb (*21.5.1755, # 22.5.1755, ew., nieślubny z Judytą, wdową chłopca Georga Weiße, chrzestna: Anna Regina, żona Theodora Pachmana, papiernika).

Źr.: A. A., 205c.

FISCHER, papiernik w Janowicach Wielkich, pow. jel.

1814 bezpłatnie dostarcza do Nysy cetnar papieru na naboje.

Lit.: Amtsblatt der Königlichen Liegnitzschen Regierung von Schlesien, t. 4: 1814, s. 47.

FISCHER, David, papiernik we Wrocławiu, **dzieci: 1)** Maria, ew., w Karłowicach (obecnie dzielnica Wrocławia; dzieci: a) Carl Heinrich (* 3.4.1869, # 14.4, nieślubny)).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 7/102.

FISCHER, Ernst, woźnica u właściciela papierni w Dusznikach, pow. kłodz., * 1774 w Kowarach, pow. jel., + 22.4.1817 w Dusznikach, kamica, % 24.4, ew.

Źr.: A. A., 655t.

FISCHER, Gottfried, producent papieru, **miejsca zamieszkania:** 1829-1833 Goszcz, 1839 Twardogóra, obie pow. syc., + przed 23.4.1839, **dzieci:** **1)** córka, **2)** córka, **3)** Helena Charlotte (miejsce zamieszkania: 1829-1839 Wrocław, mieszk.: 1829 ul. Kuźnicza 52, 1839 ul. J. U. Niemcewicza; dzieci: a) Carolina Rosina Louise (* 4.1.1829, # 16.1), b) Karl Adolph Julius (* 29.4.1833, # 5.5, ojciec: Johann Grünich, czeladnik ślusarski we Wrocławiu), c) Albert Carl Ernst Gustav (* 23.4.1839, # 5.5.), wszystkie nieślubne).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 7/8, 8/32, s. 39, 11/30.

FISCHER, Gottlieb, papiernik w Goszczu, pow. syc., **dzieci:** **1)** Maria, ew. (miejsce zamieszkania: 1871 Wrocław, mieszk.: 1866 Karłowice (obecnie dzielnica Wrocławia), 1871 ul. Bolesława Drobnera 34; dzieci: a) Maria Johanna Ernestine (* 13.3.1866, # 25.3), b) Carl August Paul (* 19.6.1871, # 20.6, + 1871), nieślubne).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 7/12, 7/102.

FISCHER, Ignaz, czeladnik papierniczy w Białej Nyskiej, pow. nys., **chrzestny u:** Melchiora Pohla, wynajemcy mieszkania (23.7.1765).

Źr.: A. A., 431.

FISCHER, Karl, właściciel papierni w Bystrzycy Górnej, pow. świd.

W 1876-1889 firma ma własną kasę chorych i w 1889-1892 jest członkiem izby handlowej (składka roczna 1889 4,73 M., 1891 5,80 M., 1892 6,13 M.).

Lit.: Das Schweidnitzer Kreis-Blatt, t. 37: 1876, s. 188; t. 45: 1884, s. 137; t. 46: 1885, s. 130; t. 48: 1887, s. 117; t. 50: 1889, s. 172, 183; t. 53: 1892, s. 16; t. 54: 1893, s. 64.

FISCHER, Karl Gottfried, czeladnik papierniczy, + przed 28.10.1840, **dzieci:** **1)** Dorothea (* 1785, + 28.10.1840, piersiowa puchlina wodna, % 31.10).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/124.

FLEGEL, rodzina papierników na Śląsku.

1. Christian Gottfried I, mistrz papierniczy w Michałkowie, pow. wałbrz., ojciec Christiana Gottfrieda (Gottlieba) II i Georga Gottloba, papierników (patrz niżej), **żona:** Justina, **dzieci:** **1)** Christian Gottfried (Gottlieb) II, papiernik (patrz niżej), **3)** Georg Gottlob, papiernik (patrz niżej), **chrzestny u:** Johanna Friedricha Löricha, białoskórnik i mieszczanina (22.6.1700, 22.11.1702), Johanna Michaela Helwiga, młynarza miejskiego i mieszczanina (19.2.1702, 12.8.1703), obaj w Mieroszowie, pow. wałbrz., **jego żona chrzestną u:** Friedricha Steckla, kupca i mieszczanina (28.11.1702), Johanna Michaela Hölwiga, młynarza miejskiego i mieszczanina (14.3.1706), obaj w Mieroszowie.

Źr.: A. A., 105b, 354c; A. P. Wroc., EKMS 22/1.

2. Christian Gottfried (Gottlieb) II, papiernik w Miłkowie, pow. jel., syn Christiana Gottfrieda I, mistrza papierniczego w Michałkowie, pow. wałbrz. (patrz wyżej), **żona:** = 6.2.1740 z Sopią Elisabeth, córką Sigmunda Urbana, mistrza papierniczego w Miłkowie, **dzieci:** **1)** Christian Gottlob (# 5.1.1740), **2)** córka (# 27.4.1744), **3)** córka (# 5.10.1745), **4)** córka (# 13.6.1747), **5)** Ephraim (# 2.9.1751), **6)** Christian Sigismund Gottlieb (# 26.6.1755, chrzestny: Johann Georg Wagenpichler, papiernik w Michelsdorf, % 26.6.1755), **chrzestny u:** Christopha Heinricha Exnera, chałupnika z Karpacza, pow. jel. (20.2.1748), **jego żona chrzestną u:** Johanna Gottfrieda Andera, czeladnika papierniczego w Ścięgnach, pow. jel. (5.8.1749), Hansa Christopha Hilschera, chałupnika w Miłkowie (5.12.1750).

Źr.: A. A., 205b, 354c; A. P. Wroc., EKMS 22/1.

3. Georg Gottlob, syn Christiana Gottfrieda I, mistrza papierniczy w Michałkowie, pow. wałbrz. (patrz wyżej), **miejsca zamieszkania:** 1747 Michelsdorf (papiernik), 1749 Janowice Wielkie, pow. jel. (mistrz papierniczy), **żona:** = 17.10.1747 z Marią Magdaleną, córką Johanna Christopha Maywalda, pańskiego słodownika w Karpniakach, pow. jel., **chrzestny u:** Johanna Georga Heintze, młynarza w Dolnym Młynie (10.4.1740, 27.11.1750).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 22/1, 22/2.

FLEGEL, Gottfried, **miejsca zamieszkania:** 1713-1716 Michałków, pow. wałbrz. (papiernik), 1734-1743 Jelenia Góra (mistrz papierniczy, 8.3.1726 zakup papierni za 1800 tal. reńskich), **żona:** Justina, **dzieci:** **1)** Anna Justina, **chrzestny u:** Christiana Sommera, handlarza i chałupnika w Podgórzynie (30.8.1688, 8.8.1690), później sołtysa i ławnika w Miłkowie, pow. jel. (1.4.1694), Caspara Müncha, mistrza papierniczego w Miłkowie, pow. jel. (9.1.1693), Hansa Georga Vogta, czeladnika papierniczego (22.3.1707, 5.4.1709), Ernsta Geißlera, papiernika w Podgórzynie, pow. jel. (5.9.1714, 21.12.1715, 25.10.1716), Jeremiasa Rormana, mieszkańca Sielecinka, pow. jel. (14.1.1734), **jego żona chrzestną u:** Ernsta Geißlera, papiernika w Podgórzynie (22.6.1713), **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Hansa Christopha Siegerta, chałupnika (listopad 1743).

Źr.: A. A., 26i, 26kk.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 87, 154; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 60.

FLEGEL, Gottfried, papiernik i mieszczanin w Jeleniej Górze, * 1683, + 1.6.1750, % 3.6, **żona:** Rosina (* 1696, + 29.5.1750, % 31.5), **dzieci:** **1)** Anna Rosina (* 1718, % 28.12.1727), **chrzestny u:** NN (16.11.1733).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., kartoteka Hintzego, papiernicy.

FLITTNER, Gustav, w Świdnicy, **miesz.**: 1873 przy Niedertor (przy tzw. Siodle), nr 456, przejmuje w styczniu 1873 sklep z papierami i wytwórnię papy od Käsmodla.

Lit.: Schweidnitzer Kreis-Blatt, Jg. 1873, s. 8.

VORSTER, Friedrich, papiernik w Krępie, pow. ziel., buduje papiernię od nowa i wyposaża ją w maszynę parową o mocy 14 koni mechanicznych.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 10.

FRANKE, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, + 28.12.1833, **żona**: Auguste Eleonore z domu Schönborn (* 1758, + 28.12.1833, ze starości, % 31.12).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/115, 8/121.

FRANCK, Franz, papiernik w Dusznikach, pow. kłodz. (1902), 1893 właściciel fabryki papieru w Brzeziu Karkonoskim-Miłkowie, pow. jel., **rodzice**: Clemens, robotnik w zakładach kolejowych w Wernsdorf, Morawy, Theresia z domu Theuer (* w Kleppel, Morawy), **żona**: Anna (rodzice: Eduard Schmidt (+ przed 13.10.1902), chłop w Altendorf, Morawy, Johanna, geb. Klos (* w Dittersdorf), **dzieci**: **I/1**) Julius (* 13.10.1902, # 19.10).

Lit.: Schlesischer Tageblatt, t. 19, 11.6.1893.

FRANCKE, Hans, + 3.3.1671 w Oławie, **miejsca zamieszkania**: 1641 Legnica (papiernik, wówczas żołnierz w oddziale pułkownika Montiver), 1657-1671 Oława (papiernik i mieszczanin), **żony**: **I**) = 10.2.1641 w Legnicy z Ursulą Herman, **II**) Anna, **dzieci**: **II/1**) Georg (# 15.2.1657 w Oławie), **2**) Anna (# 17.8.1659 w Oławie), **3**) NN (# 2.10.1665 w Oławie), **chrzestny u**: NN w Oławie (1.12.1663).

Źr.: Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy; A. P. Leg., NMP w Leg. 48.

FRANTZ, Christian, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **żona**: Anna Eleonora z domu Helm, **dzieci**: **I/1**) Rosina Eleonora (* i # 27.8.1744, chrzestna: Rosina Barbara, żona Rüdigera, papiernika), **I/2**) Maria Magdalena (* i # 8.9.1746), **I/3**) Johanna Christiana (* 23.6.1748, # 24.6, chrzestna: Anna Maria, żona Rüdigera, papiernika), **I/4**) Christian Gottfried (* 1.7.1753, # 2.7, chrzestny: Benjamin Gottlieb Rüdiger, papiernik), **chrzestny u**: Daniela Tilgnera, dniówkarza (10.10.1743), Gottfrieda Weigela, parobka w Kleczkowie (obecnie dzielnica Świdnicy, 4.2.1748), Gottfrieda Kleina dniówkarza (7.11.1751, 1.5.1758) i zbieracza szmat (4.5.1756).

Źr.: A. A., 305b, 305c.

FRANTZ, Johann Georg, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **żona**: Anna Maria z domu Matiller, **dzieci**: **I/1**) Johanna Maria (* 26.12.1752, # 27.12), **I/2**) Johann Gottlieb (* i # 20.2.1755, chrzestny: Benjamin Gottlieb Riediger, papiernik), **I/3**) Johann

Gottfried (* 26.4.1756, # 27.4), **I/4**) Johann Benjamin (* 10.5.1757, # 11.5, chrzestny: Johann Gottlieb Riediger, papiernik), **chrzestny u:** Christopha Rege, sługi u pana v. Hochberg (30.4.1753), **jego żona chrzestną u:** Gottfrieda Kleinera, zbieracza szmat (23.12.1753, 4.5.1756).

Źr.: A. A., 305c.

FRANTZ, Johann Karl, czeladnik papierniczy i mieszczanin w Jeleniej Górze, **dzieci: 1**) Maria Rosina (= 21.5.1770 z Johannem Gottliebem Moysigiem, mieszczaninem i wdowcem).

Źr.: A. P. J. G., ks. metryk. ew. kośc. Łaski.

FRÄNTZEL, Hans Heinrich, czeladnik papierniczy i mieszczanin w Mieroszowie, pow. wałbrz., **żona: 1**) Susanna, **jego żona chrzestną u:** Gottfrieda Stumpera, chałupnika w Łącznej, pow. wałbrz. (24.12.1738).

Źr.: A. A., 205c.

FRASZ, Franz, producent papieru w Iławie, pow. szpr., i mieszczanin w Szprotawie (w 1822 uzyskanie prawa miejskiego i zakup domu nr 20 (właściciel do 1827)), **chrzestny u:** Louise Albertine Amalii, nieślubnej córki Juliany we Wrocławiu, córki Kurtza (+ przed 19.11.1821), chirurga miejskiego i powiatowego w Szprotawie (19.11.1821).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 11/20; A. P. Z. G., a. m. Szprotawy, nr 56, bez pag., nr 611, bez pag.

FRASS, Karl, parobek mistrza papierniczego w Iławie, pow. szpr., 21.10.1814 odkupuje od swego dotychczasowego pracodawcy, Friedricha Salomona Gielczewsky'ego, papiernię w Iławie.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 17.

FREYTAG, Heinrich, czeladnik papierniczy w Świdnicy, 18.1.1608 magistrat jedna go i Michaela Schwaba, papiernika, i Sebastiana Luze, czeladnika papierniczego, z Pankrazem Brucknerem i Gabrielem Thomasem, papiernikami, po bójce.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdnicy, nr 188, s. 95.

FREUNDT, Gregor, papiernik w Świdnicy, 1542 feria 6 post Margarethe sprzedaje papiernię przy rowie rybim i dom przy ul. Kupferschmiedegasse (wartość 500 guldenów węgierskich) Clemensowi Ölzschowi za 300 guldenów węgierskich, ten płaci 200 guldenów węgierskich od razu, pozostałą sumę do dnia św. Michała 1543 roku (1543 feria post Ursulae potwierdza, iż otrzymał całą należną sumę), F. ma prawo do dożywotniego mieszkania, pojemnika na ryby i 1 rzyzy papieru rocznie; młyn jest wyposażony w dwie stępy, belkę na oś i drewno na dwa koła.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdnicy nr 184, s. 188n., 193.

FRIEBE, Karl, parobek w papierni w Starych Piekarach, pow. leg., * 1811 jako 3. syn Karla (+ przed 23.6.1839), mieszkańca w Sichowie, pow. jaw., **żona:** = 23.6.1839 z Johanną Eleonorą (* 1813), służką w Legnicy, 2. córką Zobla (+ przed 23.6.1839 w Mikołajowicach, pow. leg.), mieszkańcy.

Źr.: A. P. Leg., NMP w Leg., nr 56.

FRIEDRICH, Christian, papiernik i chałupnik w Podgórzynie, pow. jel., * 1651, + 27.2.1703, **dzieci:** **1)** Anna Rosine (# 14.12.1678, chrzestny: Friedrich Sommer, czeladnik papierniczy), **2)** Christian (# 1.6.1683), **3)** Hans Georg (# 20.8.1686), **4)** Hans Christof (# 7.9.1691), **5)** Benjamin (# marzec 1698, chrzestna: córka Christiana Geyßlera, papiernika), **chrzestny u:** Friedricha Waltera (23.7.1679, 30.1.1685), Christophä Ansorge, ślusarza (22.9.1681), Friedricha Mentzla, chłopa (19.6.1682, 8.2.1693), Georga Wolffa, mistrza rybackiego (2.5.1689, 8.2.1687), **jego żona chrzestną u:** Friedricha Mentzla, chłopa (7.4.1699), **jego dzieci chrzestnymi u:** **1:** Georga Dreßlera, chałupnika (8.3.1707).

Źr.: A. A., 417f.

FRIEDRICH, Ernst, papiernik w Miłkowie, pow. jel., **chrzestny u:** Eliasa Scholtza w Marczycach, pow. jel. (20.6.1717).

Źr.: A. A., 189b.

FRIEDRICH, Paul, papiernik w Podgórzynie, pow. jel., **dzieci:** **1)** Christian (= 15.10.1678 z Marią, córką Hansa Böhme, chałupnika).

Źr.: A. A., 189b.

FRIESE, dr, syn aptekarza w Ziębicach, w 1792 otrzymuje za papier z morwy 50 tal. nagrody.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 56.

FUCHS, Georg, zbieracz szmat w Świdnicy, **dzieci:** **1)** Georg (# 20.6.1616, chrzestni: Caspar Biehme, Georg Reitter, obaj czeladnicy papiernicy).

Źr.: A. A., 59e.

FUCHS, Wenzel (omyłkowo też Joseph), papiernik w Dusznikach, pow. kłodz., * 1773, syn Wenzla, cieśli, **żona:** = 15.10.1799 z Barbarą (* 1773 w Dusznikach), córką Wenzla Elsnera, czeladnika papierniczego, **dzieci:** **I/1)** Mariana Barbara Francisca (* 4.11.1799, # 6.11, chrzestny: Joseph Popularsch, czeladnik papierniczy, = 29.2.1824 z Davidem Aegenderem (* 1800) w Międzygórzu, pow. kłodz., synem Michaela, dzierżawcy bydła w Siebental, kanton Berno, wówczas dzierżawcy szwajcarki w Międzygórzu), **I/2)** Franz Wenzel Joseph (* 21.3.1801, # 22.3, chrzestna: Anna Maria, żona Josepha Popularscha, czeladnika papierniczego), **I/3)** Joseph Johann Franz (* 19.1.1803,

20.1, chrzestny: Joseph Popularski, czeladnik papierniczy), **I/4**) August Johann Anton (* i # 2.4.1805, chrzestna: Maria, żona Josepha Popollarischa, papiernika), **I/5**) Joseph Dominicus Hyeronimus (* 11.4.1808, # 12.4, chrzestny: Joseph Poplarch, czeladnik papierniczy), **I/6**) Johann Carl Ignaz (* 5.7.1810, # 7.7, chrzestna: A. Maria, żona Josepha Poplarscha, czeladnika papierniczego), **I/7**) Anton Johann Veit (* 14.6.1812, # 15.6), **chrzestny u:** Carla Hoffmanna, sukiennika i mieszczanina (29.4.1801, 1.3.1807), **jego żona chrzestną u:** Antona Wenzela Vinzenza, nieślubnego syna Elisabeth, wdowy po Heinrichu Kastnerze, szewcu, windyku i mieszczaninie (5.11.1801), Carla Hoffmanna, sukiennika i mieszczanina (9.3.1803, 20.7.1804, 18.5.1809, 22.6.1811, 28.11.1813).

Źr.: A. A., 602f, 655c, 655d, 655o, 655p.

FÜLLNER, E., uzyskuje w 1893 w Cieplicach, pow. jel., patent nr 6667 za maszynę papierniczą z trzema sitami.

Lit.: Schlesisches Tageblatt, t. 19, 25.6.1893.

FUNCKE, David, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, 27.8.1717 wraz z innymi członkami rodziny Funcke przekazuje dom i ogród na ul. Breslauer Gasse w Świdnicy, pomiędzy domami Andreea Krause i Magdaleny, wdowy po Heinzelu, Samuelowi Bergmannowi, mieszczaninowi świdnickiemu.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdnicy nr 133, s. 49.

FUHRIG, Vincenz, producent papieru w Kąłkowie, pow. nys., + przed 3.2.1853, **dzieci:** **1**) Johann (* 1830), iglarz i mieszczanin w Kłodzku, = 3.2.1853 tamże z Johanną z domu Bauch (* 1823 koło Kłodzka), wdową po Auguście Krause, mistrzu iglarzu i mieszczaninie w Kłodzku.

Źr.: Kłodzko, rzym.-kat. par. Wniebowzięcia NMP, ks. ślubów 1846-1857.

FUES, Robert, technik papierniczy w Jeleniej Górze, **mieszkania:** 1905/1906 ul. Warmbrunner Str. 21, 1908 ul. Schützenstr. 15, 1909-1912 ul. Wilhelmstr. 9a.

Lit.: Adreßbuch der Stadt Hirschberg (18 775 Einwohner) und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1905/06, Hirschberg b. d., s. 18; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1906/07, Hirschberg b. d., s. 19; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf und Straupitz für das Jahr 1908/09, Hirschberg b. d., s. 21; Adreßbuch der Stadt Hirschberg und der Gemeinden Cunnersdorf, Grunau, Hartau und Straupitz für das Jahr 1909/10, Hirschberg b. d., s. 1; Adreßbuch 1912/13 von Hirschberg und Umgebung, Hirschberg 1912, s. 20.

G

v. GABLENZ, Kurt, właściciel papierni w Chojnowie, * 1847 r. w Marienbergu, syn oficera armii, + 4.11.1910 r. Po osiągnięciu pełnoletności dzierżawi fabrykę tekturny drzewnej w Oberau koło Miśni, którą przebudowuje na papiernię i wytwarza

papiery pakowe, torebkowe oraz okładki na akta. Z powodu trudnych warunków wodnych poszukuje nowego miejsca na rozwinięcie produkcji. Wybiera Chojnów nad rzeką Skorą, gdzie w październiku 1885 r. kupuje starą fabrykę sukna, do której wkrótce sprowadza z Oberau swą maszynę. W nowym miejscu działalność rozpoczyna od produkcji kolorowych papierów prospektowych i kopertowych. Z czasem specjalizuje się w wytwarzaniu tłuszczoodpornych papierów pergaminowych i pergaminów sztucznych. W 1891 zakład Gablenza wytwarza 7,5 tony białych i barwionych tłuszczoodpornych papierów pergaminowych dziennie. Dalsza rozbudowa fabryki następuje na początku XX w. Przed śmiercią Gablenza w zakładzie pracuje: 7 maszyn papierniczych, 30 holendrów, 4 gniotowniki, 12 kalandrów. Wszystkie maszyny poruszane są parą (2.200 KM), energią elektryczną (840 KM) oraz wodą (30 KM). Firma zatrudnia około 500 robotników i 20 urzędników. Jest największym na Śląsku producentem papierów pergaminowych i pergaminów sztucznych. Po śmierci K. Gablenza firma zostaje przekształcona w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, z kapitałem zakładowym 260 tys. marek.

15.2.1890 zostaje napadnięty przez dwóch byłych robotników jego fabryki, 13.2.1892 urządza festyn dla załogi, 14.2.1892, godz. 10 w fabryce wybucha pożar (podpalenie), do akcji wkraczają: straż pożarna fabryki, 3 sikawki chojnowskie, sikawka cukierni, sikawka z Bielawy, zniszczeniu ulegną: kotłownia, w niej spali się kilkaset cetnarów węgla, 6 kotłów jest mocno uszkodzonych, fabryka przez dłuższy czas jest niezdolna do produkcji.

Lit.: Schlesisches Tageblatt, t. 16, 26.2.1890; t. 18: 1892, 17.2.1892, 20.2.1892; M. Szymczyk, Śląskie piapiernictwo w okresie industrializacji kapitalistycznej, Duszniki Zdrój 2000, s. 126-127.

GABRIEL, Hans Martin, czeladnik papierniczy w Legnicy, * 1662, + 29.3.1686, % 31.3, syn Tobiasa, mistrza papierniczego w Teplicach.

Źr.: A. A., 23.

GARBE, Johann, czeladnik papierniczy w Starych Piekarach, pow. leg., **chrzestny u:** Johanna Christopha Knappe, chałupnika (25.6.1769).

Źr.: A. P. Leg., kość. NMP w Legnicy 9a.

GÄRTNER, Albert, papiernik w Brzegu, * 1816, + 13.12.1894 tamże, niewydolność serca, % 17.12, kat., syn Ignaza (+ przed 22.9.1872 w Jungferndorf), chłopa, **mieszkania:** 1892 ul. Gerberstr. 9, 1894 ul. Junkernstr. 8, **żony: I** NN (+ przed 22.9.1872), **II** = 22.9.1872 z Louise (* 1835, + 25.3.1895 w Brzegu, wylew, % 28.3, kat., mieszk.: 1895 Gerberstr. 3), córką Aloisa Pfeffera, papiernika, świadek: Friedrich Busse, papiernik, **jego żony chrzestnymi u: II:** Carla Pfeffera, ślusarza we Wrocławiu, ul. Prosta 25 (24.5.1874).

Źr.: A. A., 666s, 666z, A. P. Wroc., EKMS 8/71.

Lit.: Adreß-Buch für die Stadt und den Landgerichtsbezirk Brieg, Brieg 1892, s. 31.

GÄRTNER, Erhard, technik papierniczy w Chojnowie, **mieszkanie:** 1939 ul. Bahnhofstr. 21.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 63.

GEBAUER, syn Anny Elisabeth z Kopańca, pow. jel.

Nauka zawodu: od 1798 w papierni w Janowicach Wielkich, pow. jel.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 96.

GEHBELER, Melchior, 1553 czeladnik papierniczy u Clemensa Olscha w Świdnicy, **żona:** Katharina (+ 1553, dzuma).

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdnicy 713, s. 63.

GEBUREK, Johann, papiernik w Goszczu, pow. syc., + przed 30.10.1865, **dzieci:** **I**) Pauline (* 1838, kat., = 30.10.1865 we Wrocławiu z Carlem Paulem Gustavem Peuckertem (* 1841, ew.), czeladnikiem stolarskim tamże, synem Carla (+ przed 30.10.1865), żandarma król. w Świebodzicach, pow. świd.).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/101.

GEISLER, rodzina papierników na Śląsku.

I) Christian, papiernik w Starych Piekarach, pow. leg. (właściciel papierni 1743-1746) i mieszczanin w Legnicy, # 14.4.1676, % 2.5.1746, syn Lorenza II (patrz niżej), **żona:** **I**) = 21.10.1705 z Marie Elisabeth (* 1685, % 8.5.1746), córką Georga Wagnera, białokórnika i mieszczanina w Legnicy, **dzieci:** **I/1**) Christian Lorenz (# 15.11.1707), **I/2**) Christian Benjamin (# 29.1.1709), **I/3**) Anna Rosina (* 14.6.1712, # 15., = 20.1.1734 z Andreasm Gottlobem Windem, papiernikiem w Przemkowie, pow. szprot., najstarszym synem Andreasa, papiernika w Ścinawie, pow. lubiń.), **I/4**) Johanna Elisabet (* 21.6.1717, # 22., = 14.10.1744 z Davidem Siegertem, księgarzem i mieszczaninem w Legnicy, synem Zachariasza, miecznika i mieszczanina w Kamiennej Górze), **chrzestny u:** Hansa Christofa Feriany, nauczyciela (16.7.1691), Georga Hellmicha, ogrodnika (15.6.1692, 30.9.1693, 10.10.1694, 27.5.1723), Georga Rittera, sołtysa sądowego (2.5.1693), Gottfrieda Gieriga, karczmarza i mieszkańca na Töpferbergu (17.1.1695, 21.2.1699, 2.1.1702 (zastępowany przez swoją matkę), 6.7.1705), Georga Scholtze, młynarza w Dolnym Młynie (18.10.1697), Johanna Georga Bernera, rzeźnika w Piątnicy, pow. leg. (13.7.1701), Heinricha Börnera, karczmarza w Piątnicy, pow. leg. (22.4.1703, 15.12.1704, 9.2.1709), Andreasa Lange, krawca i mieszczanina w Legnicy (3.7.1705), Davida Meltzera, ogrodnika (13.2.1712, 14.10.1718), Heinricha Hälmicha, chałupnika (10.7.1715), Christiana Raschke, kowala podków i broni przed Bramą Wrocławską i mieszczanina w Legnicy (17.7.1716), Salomona Leßmanna, białokórnika i mieszczanina w Legnicy (5.7.1718), **jego żona chrzestną u:** Andreasa Lange, krawca i mieszczanina w Legnicy (5.6.1707), Caspara Freudenbergera,

ogrodnika przed Bramą Wrocławską w Legnicy (18.4.1709, 7.12.1710), Heinricha Helmicha, chałupnika (20.3.1711, 1.8.1713, 4.3.1717, 7.5.1720, 26.10.1722), Christiana Raschke, kowala podków i broni w król. folwarku zwierzęcym przed Bramą Wrocławską i mieszczanina w Legnicy (15.10.1711, 27.4.1714, 2.10.1721), Georga Helmicha (26.12.1714), David Meltzera, ogrodnika (3.1.1715, 11.9.1722, 15.3.1725), Andreasa Heintze, chałupnika (17.5.1722), Christiana Börnera, karczmarza w Piątnicy (25.11.1731), Heinricha Körnera, chałupnika (21.9.1727), **jego dzieci chrzestnymi u: I/3:** Christiana Raschke, kowala broni i podków przed Bramą Wrocławską i mieszczanina w Legnicy (6.10.1718, 28.5.1723, obie razy zastępowana przez swoją matkę), Georga Tintzmanna, ogrodnika (16.11.1720, zastępowana przez swoją matkę, 12.6.1727), Siegmunda Böhmerta, mieszkańca (12.8.1722), Davida Meltzera, mistrza tartaka (30.6.1726, 3.6.1727, 18.1.1729), Georga Helwiga, ogrodnika w Piekarach Wielkich (4.1.1727), Wolfganga Christiana Schmida, pasamotnika i mieszczanina w Legnicy (1.3.1730, 23.11.1732), Caspara Gottlieba Krocke, krawca i mieszczanina (4.4.1731), Ernsta Gottlieba Haußknechta, mistrza stolarskiego i mieszczanina w Jaworze (18.7.1731), Christopha Biedermanna, mieszkańca (3.12.1733, 26.8.1740), **I/4:** Georga Talcke, mieszkańca przy młynie Justmühle (22.2.1727, 24.3.1730, oba razy zastępowana przez swoją matkę, 9.8.1728, 7.4.1732, 18.11.1733, 2.5.1735, 29.5.1738, 13.3.1741, 24.10.1743, 12.9.1744), Christiana Bernera, karczmarza w Piątnicy (25.9.1733, 27.11.1735, 4.1.1741), Gottfrieda Jacoba, kowala cyrkli i mieszczanina w Legnicy (23.1.1735, 33.2.1736, 4.2.1740), Johanna Friedricha Fichtnera, mieszkańca w Blumenthalu (31.5.1735, 16.7.1736, 29.5.1738, 31.1.1740, 5.12.1741), Heinricha Schmieda, ogrodnika (9.12.1736, 9.7.1739, 21.3.1742), Valentina Nickischa, młynarza w Dolnym Młynie (5.4.1738), Christopha Biedermanna, ogrodnika (1.7.1738, 1.2.1743), Christian Seidla, mieszkańca w Piekarach Wielkich (19.12.1740, 15.11.1742), Heinricha Hellmiga, chałupnika (6.7.1743, 27.7.1744), Eliasa Prietzelta, mydlarza i mieszczanina w Legnicy (25.9.1744).

Źr.: A. P. Leg., kość. NMP w Legnicy, nr 5-8, 8a, 49, 50, Wroc., Muz. Nar., kartoteka Hintzego, papiernicy.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław, 1961, s. 154, Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 8.

2) Lorenz I, papiernik, * 1615, + przed 28.5.1690, ojciec Lorenza II, papiernika (patrz niżej), **miejsca zamieszkania:** 1670 Legnica (kupuje 24.3.1670 papiernię w Starych Piekarach, pow. leg. od księcia Christiana, sprzedaje ją 13.4.1673 synowi Loremnzowi II), 1676-1679 Mieroszów, pow. wałbrz. (mistrz papierniczy), Oleśnica, **żony: I)** Maria z domu Neumann (+ przed 14.2.1677), **II)** Anna Sophia, **dzieci: I/1)** Johann, **I/2)** Sigm., mydlarz w Świebodzicach, pow. świd. (= tamże 10.5.1672 z Margarete, córką Martina Hienego, kusnierza tamże), **I/3)** Lorenz II, papiernik (patrz niżej), **I/4)** Maria, **I/5)** Susanna, **II/1)** Anna Sophia (# 8.8.1679), **II/2)** Anna

Justina (# 17.6.1681), **chrzestnym u:** Gallusa Wenera, mieszkańca w Mioszowie (26.3.1676), Georga Wolppera, chłopca (5.5.1679, 2.10.1681), Klozego, mieszkańca (18.6.1679), Georga Grosmana, ogrodnika i mieszkańca (21.10.1680, zastąpiony przez nr I/1), Balthasara Reichelta, mieszkańca (23.7.1681), **jego żony chrzestne u: II:** Nikolausa Ziege, czeladnika papierniczego (29.6.1678, 6.4.1679), Johanna Rose, ogrodnika (10.5.1679), Christofa Höna, czeladnika papierniczego (6.7.1679, 15.11.1681), Johanna Hielschera, mistrza stolarskiego i mieszczanina (11.10.1679), **jego dzieci chrzestnymi u: I/1:** zastępuje Christofa Heena, czeladnika papierniczego jako ojciec chrzestny u Georga Kürscha, chłopca (19.4.1677), Kaspara Kammla, chłopca (6.4.1679), Johanna Großmana, mieszkańca (6.7.1679), Balthasara Dittricha, zamieszkałego w Hofhäuser (19.10.1679), Georga Thosta, chłopca (22.5.1680), mistrza Friedricha Fiebiga (8.6.1680), Johanna Kloze, mistrza poszwownika i mieszczanina (1.9.1680), **I/4:** Hansa Rose (19.9.1676), Friedricha Fiebinga, mistrza poszewnika i mieszkańca (10.2.1677), **I/5:** Christofa Tolcha, mieszkańca (27.10.1677, 6.10.1678), wszystko w Mioszowie.

Protestuje 3.9.1681 przeciwko obcym zbieraczom szmat na swoim terytorium.

Źr.: Wrocław, Muz. Nar., kartoteka Hintzego, papiernicy, A. A., 205a.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław, 1961, s. 47, Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 8.

3) Lorenz II, papiernik na majątku komory w Starych Piekarach i mieszczanin w Legnicy (kupuje 13.4.1673 papiernię od swego ojca Lorenza I (patrz wyżej) 14.4.1683 otrzymuje cesarskie potwierdzenie swego przywileju), * 1649, + 9.9.1697 w Starych Piekarach, syn Lorenza I i ojciec Christiana, papierników (patrz wyżej), **żony: I)** Anna Rosina z domu Seidler (% 17.12.1673), **II)** = 26.2.1675 z Rosiną z domu Cunrad (* 1648, + 1.6.1712 w Starych Piekarach), wdową po Georgu Kuntze, starszym białoskórników i mieszczaninie w Legnicy, **dzieci: I/1)** córka (+ *, % 6.12.1673), **II/1)** Christian, papiernik (patrz wyżej), **II/2)** Gottfried (# 18.12.1678), chirurg i cyrulik (= 15.2.1706 z Anną Rosiną, córką Andreasa Jänischa, starszego chirurgów i cyrulików, mieszczanina i rajcy w Legnicy), **II/3)** Johann Siegmund (# 19.6.1688), **II/4)** Anna Rosina (# 22.6.1691, = 8.3.1707 z Johannem Samuelem Krumbhornem, kotlarzem i mieszczaninem w Legnicy, syna Gottfrieda, starszego kotlarzy i ślusarzy oraz mieszczanina tamże), **chrzestny u:** Jonasa Kellera, handlarza prądą i lnem przed Bramą Wrocławską (11.11.1673, 23.9.1681), Christofa Hänischa, adwokata (11.11.1675), Georga Hellwiga, ogrodnika i chałupnika (6.4.1676, 29.6.1677, 2.9.1679 (zastąpiony przez Christiana Küntzela, dzwonnika przy kościele NMP), 11.10.1684, 3.7.1689, 4.8.1690), Georga Gromana, poszewnika w Legnicy przy ul. Mittelgasse (10.4.1677, 8.1.1679, 15.10.1680), Jonasa Röslera, handlarza prądą przed Bramą Wrocławską (23.1.1679), Heinricha Dittricha, rzeźnika przy ul. Burggasse (10.9.1679, 28.11.1682), Hansa Grimma, mieszkańca przed Bramą Głogowską, na górze Töpferberg (24.6.1686, 2.4.1688, 8.5.1690, 1.6.1693), Georga Paula, białoskórnika (9.2.1687), Georga Rittera,

sołtysa sądowego (6.8.1688, 4.6.1690), Georga Hentschela, ogrodnika (6.10.1690), Georga Scholtza (29.9.1691), Friedricha Lorentza, młynarza (26.3.1693, 15.3.1695), Melchiora Ludwiga, czeladnika papierniczego (20.9.1693, 16.3.1697), Gottfrieda Giriga, karczmarza (8.11.1696), **jego żony chrzestne u: I:** Hansa Pallmanna, poszewnika i chałupnika (29.1.1673), **II:** Jonasa Kellera, handlarza prądą przed Bramą Wrocławską (12.11.1675, 15.3.1695), Heinricha Dietricha, rzeźnika (15.6.1678, 18.10.1691), Davida Werffta, mieszkańca (27.1.1682), Caspara Kolmana, gońcy zamkowego (31.3.1682), Georga Hellmiga, ogrodnika (26.4.1682, 4.4.1686 (z powodu choroby zastępuje ją Susanna Catharina, żona Christiana Kuntze, białoskórnik w Legnicy), 3.3.1688), Georga Rittera, sołtysa sądowego (1.7.1687), Friedricha Lorenza, młynarza (26.12.1691, 20.12.1696), Georga Scholtze, młynarza w Dolnym Młynie (7.11.1696), Martina Schneidera, karczmarza w Piekarach Wielkich, pow. leg. (15.8.1696), Heinricha Börnera, karczmarza w Piątnikach, pow. leg. (9.9.1697, 24.1.1700), Melchiora Ludewiga, czeladnika papierniczego (9.11.1698), Melchiora Heintzela, białoskórnik i mieszczanina w Legnicy (15.2.1702, 5.12.1703), Georga Friedricha Dreitlera, karczmarza przed Bramą Wrocławską (6.9.1702, 20.5.1704), **jego dzieci chrzestnymi u: II/2:** Melchiora Heintzela, białoskórnik i mieszczanina (3.11.1705), **II/4:** Georga Hoffmana, mieszkańca (30.5.1703), Christopha Hentschela, mieszkańca (26.9.1703, 30.11.1704).

Wypożycza 1.5.1708 od Susanny z domu TaborŃky, wdowy po Milichu, 1000 tal. reńskich za hypotekę na papierni.

Źr.: A. P. Leg., kość. NMP w Legnicy, nr 5-7, 48, 49, Wrocław, Muz. Nar., kartoteka Hintzego, papiernicy.

Lit.: Kraffert, Adalbert Hermann, Chronik von Liegnitz, T. 3, Liegnitz 1872, S. 37, Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 8.

GEISSLER, rodzina papierników w Podgórzynie, pow. jel.

1. Christian, mistrz papierniczy, * 1641, + 19.3.1684 w Podgórzynie, ojciec Johanna Ernsta, mistrza papierniczego (patrz niżej), **żona:** Martha (= 7.11.1686 z Hanssem Christofem, synem Martina Hentzschela, papiernika w Dittersbach, Saksonia), **dzieci: 1)** Anna Maria (= 11.11.1684 z Siegmundm Seybeltem, kupcem i mieszczaninem w Lubaniu, dzieci: a) NN (* 30.12.1685, chrzestna: Rosina, żona Gottfrieda Andersa, papiernika w Jeleniej Górze), **2)** Christian (# 4.2.1669), **3)** Hans Jörg (# 3.2.1673), **4)** nr **2**, **5)** Martha (# 3.6.1680), **6)** córka (# 21.2.1683, chrzestny: Gottfried Ander, papiernik w Jeleniej Górze, + 5.5.1683), **chrzestny u:** Friedricha Demutha, chałupnika (24.1.1672), Wilhelma Beridtha, krawca w Cieplicach, pow. jel. (29.4.1674), Johanna Pollnera, słodownika (5.1.1675, 1.4.1676, 12.6.1680), Martina KrebŃa (1.12.1675), Georga Patzke, chałupnika (27.2.1676, 23.6.1678), Martina Urbana, młynarza (14.9.1680, 12.2.1683), Hansa Sommera, karczmarza (9.8.1684), **jego żona chrzestną u:** Georga Sachera, chałupnika (4.2.1672, 26.3.1678), Johanna

Polknera, słodownika i browarnika (30.8.1672, 11.9.1673, 24.5.1678), Geoga Patzke, chałupnika (6.9.1672), później karczmarza w górnej karczmi (16.10.1685), Martina Lange przy górze Keuligberg (17.11.1672), Martina Krebßa, chałupnika (6.10.1673), Geoga Dreßlera (14.11.1673), Christofa Endera, chałupnika (28.6.1675), Martina Ansorge, chałupnika w Sosnowce, pow. jel. (17.11.1675, 24.1.1678), Geoga Wolfa (28.7.1676), Geoga Hoffmana, chłopa (14.10.1679, 3.2.1686), Gottfrieda Andera, papiernika w Jeleniej Górze (24.5.1682), Geoga Austa (22.1.1686), Davida Waltera, chałupnika (2.4.1686), **jego dzieci chrzestnymi u: 1:** Christoph Endera, chałupnika (18.9.1679), Geoga Hoffmana, chłopa (7.9.1681), Geoga Scholtza, chałupnika (7.5.1683), **2:** Geoga Petermanna, chałupnika (16.3.1684, 29.8.1685), **5:** Friedricha Endera, chałupnika (4.1.1694, 27.6.1699, 19.12.1702), Christiana Friedricha, papiernika i chałupnika (marzec 1698), Geoga Echsnera, gorzelnika (sierpień/wrzesień 1698, 20.4.1700), Hansa Christofa Pezelta, stolarza (29.1.1700, 24.12.1701), Christofa Scholza, chałupnika (10.1.1701).

Źr.: A. A., 26g, 26i, 190a; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

2. Johann Ernst, mistrz papierniczy (w 1704 kupuje papiernię ojca od pozostałych spadkobierców za 2000 tal. reńskich), # 13.3.1677 w Podgórzynie, + 27.8.1731 tamże, syn Christiana, mistrza papierniczego (patrz wyżej), **żona:** Constantia, **dzieci: 1)** córka (# 13.2.1702), **2)** Hans Gottfried (# 6.9.1705, chrzestny: Christian Urbann, mistrz papierniczy w Janowicach Wielkich, pow. jel., + 11.12.1708), **3)** Maria Elisabeth (# 16.2.1707, chrzestny: Christian Urban, mistrz papierniczy w Janowicach Wielkich, + 17.3.1707), **4)** Johanna Constantia (# 5.10.1709, chrzestny: Christian Urban, mistrz papierniczy w Janowicach Wielkich, = w Podgórzynie 26.3.1730 z Georgiem Gottliebem Kleinem w Kowarach, pow. jel.), **5)** Anna Florentina (# 24.12.1710, chrzestna: Anna Regina, pasierbica Daniela Schwerta, papiernika w Jeleniej Górze), **6)** Gottfried (# 27.3.1712, chrzestny: Siegmund Urban, mistrz papierniczy w Miłkowie, + 8.6.1721), **7)** córka (# 22.6.1713, chrzestna: Justina, żona Gottfrieda Flegela, mistrza papierniczego w Michelsdorf), **8)** córka (# 5.9.1714, chrzestny: Gottfried Flegel, papiernik w Michelsdorf), **9)** córka (# 21.12.1715, chrzestny: Gottfried Flegel, mistrz papierniczy w Michałkowie, pow. wałbrz.), **10)** Benjamin (# 25.19.1716, chrzestny: Gottfried Flegel, papiernik w Michałkowie), **chrzestny u:** Christoph Hofmanna, ogrodnika dziedzicznego (17.9.1706, 19.11.1708, 26.12.1710), Christiana Liebiga, mistrza w górnym tartaku (29.11.1707), Hansa Christoph Wolffa, mistrza rybackiego (6.7.1729), **jego żona chrzestną u:** Gottfrieda Reymanaa, czeladnika papierniczego (1.9.1711), Gottfrieda Seifferta, papiernika (2.3.1733), **jego dzieci chrzestnymi u: 3)** Gottfrieda Feige, krawca i chałupnika w Cieplicach, pow. jel. (9.8.1723, 31.10.1722, 4.8.1722), **4:** Abrahama Mirischa, chałupnika w Sosnowicach, pow. jel. (27.6.1714, 18.4.1718), Hansa Geoga Exnera w Przesiecie, pow. jel. (styczeń 1715), Geoga Hoffmana (11.2.1718), Tobiasa Bergera, chałupnika (29.8.1718, 1.5.1722, 24.12.1724), Christiana Liebiga, chałupnika (9.8.1722), Johanna Friedricha Langer, mieszkańca

w Łomnicy, pow. jel. (31.1.1726), Johanna Ernsta, chałupnika w Cieplicach (27.12.1728), Johanna Gluta, szewca i chałupnika w Cieplicach (11.8.1735), **5:** Georga Hoffmana (20.4.1716), Christopha Schmida, chałupnika (19.10.1722), Hansa Christopha Ledera, chałupnika w Cieplicach (1.3.1724, 4.8.1726), Gottfrieda Feige, chałupnika w jurysdykcji przeoratu w Cieplicach (22.10.1725).

Źr.: A. A., 26d, 190c.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 66.

GEYSLER, Daniel, czeladnik papierniczy w Podgórzynie, pow. jel., **chrzestny u:** Jonasa Endricha, czeladnika papierniczego (30.4.1690), Hansa Liebiga, chałupnika (12.2.1689), Davida Waltera (26.7.1691), Friedricha Redera, chałupnika (17.1.1692).

Źr.: A. A., 513j.

GEISLER, Franz, * w Lauterwasser, Czechy, zakłada w latach 40. XVII w. papiernię w Mieroszowie, pow. wałbrz.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 28.

GEISLER, Johann, papiernik, od 1673-1679 dzierżawi papiernię w Krępie, pow. ziel.

Lit.: Majchrzak, Jerzy Piotr, Na tropach dawnej Zielonej Góry, Zielona Góra 1993, s. 125; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 9.

GEISLER, Michael, mistrz papiernik w Świdnicy, **chrzestny u:** Georga Fuchsa (20.6.1609).

Źr.: A. A., 59d.

GELLRICH, August, papiernik, * w Sarnach, pow. kłodz., + 27.6.1871 w Dusznikach, pow. kłodz., gruźlica, % 1.7, **miejsca zamieszkania:** 1830 Różanka, pow. kłodz., 1833-1871 Duszniki, **żona:** Josepha, z domu Thamm (* 1810 w Dusznikach, + 4.10.1875 tamże, rak szyjki macicy, % 11.10), **dzieci:** **1)** Heinrich August (*16.10.1834, # 19.10, chrzestna: Johanna, córka Josepha Wiehra, właściciela papierni), mistrz stolarski (= w Dusznikach 17.11.1879 z Marią (* 1840, rodzina: Franz Hausdorf, cieśla w Wambierzycach, pow. kłodz., Josepha z domu Kolbe (* w Bardzie, pow. ząb.)) **2)** Clemens August (* 6.1.1837, # 12.1, chrzestna: Johanna, córka Josepha Wiehra, producenta i mieszczanina, + 2.6.1837, skurcze, % 5.6), **chrzestny u:** Josephy, nieślubnej córki Franziski, córki Josepha Burgharta (+ przed 7.3.1830), mistrza sukienniczego (7.3.1830), Carla Tamma, stolarza i mieszczanina (1.9.1833).

Źr.: A. A., 655e, 655r, 655t, 655u.

GERLACH, Andreas, mistrz papierniczy, **miejsca zamieszkania:** Kurczów, pow. strzel., 1692 klasztor Zell, **dzieci: 1)** Andreas, myśliwy (= 29.6.1692 z Elisabeth, córką Bartholomäusa Schumana, chłopa w Geliz, Marchia Brandenburska).

Źr.: A. A. 98a.

GERSTMAN, Bartholomäus, pan na Janowicach, pow. jel., i Smokowicach, pow. leg., papiernik w Legnicy, 15.8.1614 sprzedaje papiernię w Starych Piekarach, pow. leg., Georgowi Otte.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 154; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 62.

GIELCZEWSKI, rodzina papierników w Hławce, pow. szpr.

1. Friedrich Salomon, kupiec we Wrocławiu, 8.9.1782 – 21.10.1814 właściciel papierni w Hławce, * 17.1.1768 tamże, syn Salomona (patrz niżej).

Zajmował się zagadnieniem sterowalnego samolotu, zrujnował ojcowską papiernię i sprzedał ją jej kierownikowi Karlowi Frassowi.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 96, 148; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 17.

2) Salomon, + 8.9.1782, ojciec Friedricha Salomona, kupca wrocławskiego (patrz wyżej), **żona:** NN (+ po 8.9.1782), **dzieci:** Friedrich Salomon (* 17.1.1768, patrz wyżej) i dwoje rodzeństwa (wszyscy + po 8.9.1782).

W 1744 kupuje papiernię w Hławce od hrabiego Rederna za 3000 tal.; 1747 otrzymuje premię za wprowadzenie pierwszej na Śląsku żelaznej prasy do wyciskania wody z papieru.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 78, 83; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 17.

GIERTH, Augustin Florian, papiernik i mieszczanin w Dusznikach, pow. kłodz., * 1755, + przed 5.3.1816, syn Melchiora (+ przed 15.11.1791), ślusarza i mieszczanina, **żona: I)** = 15.11.1791 z Anną Marią (* 1758/1759 w Dusznikach, + 24.10.1827 tamże, wycieńczenie, % 26.10), położną miejską, córką Sebastiana Burgharta, sukienika i mieszczanina, **dzieci: I/1)** syn (+ * 3.9.1792, urodzony w 7 miesiącu po ciężkim upadku matki), **I/2)** Maria Apollonia (* i # 9.2.1794, chrzestna: Antonia z domu Heller, żona Ossendorfa, król. papiernika dworskiego i dziedzica w Podgórzu, pow. kłodz., = 13.11.1816 z Franzem Bürglem (* 1780), papiernikiem, synem Jacoba, chałupnika w Podgórzu), **I/3)** Franz Joseph Anton (* 16.4.1796, # 17.4, chrzestna: Antonia z domu Heller, wdowa po Ossendorfie, król. papierniku dworskim), **świadek u:** Joachima

Keipera, sukiennika, mieszczanina i wdowca (10.9.1811), **chrzestny u:** Benedicta Klugera, sukiennika i mieszczanina (23.1.1792), Josepha Wenke, stelmacha i mieszczanina (2.4.1793, 7.5.1800, 15.12.1805, 21.2.1811), Josepha Baslera, ordynansa oficcerskiego (1.5.1793, 1.3.1795, 5.6.1799, 23.5.1802), później tkacza (25.4.1804), Franza Jungka, tkacza (29.4.1801, 17.11.1808), **jego żona chrzestną u:** Benedicta Klugera, sukiennika i mieszczanina (23.1.1792), Josepha Wenke, stelmacha i mieszczanina (7.8.1795, 5.11.1797, 7.5.1802, 27.1.1808), Franza Jungka, tkacza (2.8.1802), Carla Kirchvogla, mistrza siodlarskiego i mieszczanina (10.1.1812), Christiana Schmidta, mieszkańca (22.10.1821), **jego dzieci chrzestnymi u: 2:** Ernsta Adalberta Kristena, cieśli i mieszczanina (5.3.1816), jego żona zastępuje Antonię z domu Heller, wdowę po Ossendorfie, król. papierniku dworskim, jako chrzestną u Franza Riedla, cieśli (7.9.1794).

Źr.: A. A., 655c, 655d, 655o, 655t.

GINTSCHY, Johann, papiernik w Podgórzynie, pow. jel., **chrzestny u:** Johanna Lädery (21.8.1682).

Źr.: A. A., 190a.

GLAESER, producent papieru w Jałowcu, pow. lubań., 1819 właściciel papierni, **chrzestny u:** Eduarda Wilhelma Müncha, papiernika w Janowicach Wielkich, pow. jel. (3.7.1836).

Corocznie daruje parę świec ołtarzowych dla ew. kościoła w Jałowcu.

Sprzedaje magistratowi w Gryfowie Śląskim, pow. lwów.: 1835: 1 ryz dobrego papieru brudnopisowego za 1 tal. reńskiego 27 gr. srebrn. (w tym 2 ½ gr. srebrn. dla gońca) i 1 ryz papieru kancelaryjnego i 1 ryz brudnopisowego za 4 tal. reńskie 5/4 gr. srebrn., 1836: 1 ryz papieru kancelaryjnego i 1 ryz brudnopisowego za 4 tal. 8 gr. srebrn., ¼ ryz papieru kancelaryjnego dużego formatu za 1 tal. reńskiego 6 gr. (wraz z opłatą gońca), 1 ryz dużego papieru brudnopisowego i 1 ryz małego papieru brudnopisowego za 4 tal. reńskich 18 gr. srebrn. (wraz z opłatą gońca), 3 księgi papieru na hipoteki dla głównego dziennika za 1 tal. reńskiego 16 gr. srebrn. (wraz z opłatą gońca), 1837: 1 ryz małego papieru brudnopisowego za 1 tal. reńskiego 26 gr. srebrn. 6 fen. (wraz z opłatą gońca), ½ ryz dużego papieru kancelaryjnego za 2 tal. reńskie 5 gr. srebrn., 1 ryz małego papieru kancelaryjnego za 2 tal. reńskie 10 gr. srebrn., 1 ryz małego papieru brudnopisowego za 1 tal. reńskiego 25 gr. srebrn., 1 ryz papieru kancelaryjnego za 2 tal. reńskie 10 gr. srebrn., 1 ryz papieru brudnopisowego za 1 tal. reńskiego 25 gr. srebrn., 4 księgi papieru do hipotek po 8 gr. srebrn., 1838: 2 x po 1 ryz papieru kancelaryjnego za 1 tal. reńskiego 10 gr. srebrn., 2 x po 1 ryz papieru brudnopisowego za 1 tal. reńskiego 25 gr. srebrn., papier do druków za 5 tal. reńskich 5 gr. srebrn. 6 fen., 1839: 1 ryz papieru kancelaryjnego za 2 tal. reńskie 10 gr. srebrn., 2 x po 1 ryz małego papieru brudnopisowego za 1 tal. reńskiego 25 gr. srebrn., ½ ryzu tzw. papieru skarpetkowego (rolkowego) do raportów kasowych za 2 tal. reńskie 15 gr. srebrn., 2 księgi dużego papieru pakunkowego za

9 gr. srebrn., 1 ryz papieru kancelaryjnego za 2 tal. reńskie 10 gr. srebrn., 1 ryz papieru brudnopisowego za 1 tal. reńskiego 25 gr. srebrn., ½ papieru skarpetkowego (rolkowego) za 2 tal. reńskie 15 gr. srebrn., 1 ryz małego papieru brudnopisowego za 1 tal. reńskiego 25 gr. srebrn., 1840: 2 x po 1 ryz papieru kancelaryjnego za 2 tal. reńskie 10 gr. srebrn., 1 ryz papieru brudnopisowego za 1 tal. reńskiego 25 gr. srebrn., 1 ½ ryz papieru brudnopisowego za 1 tal. 54 gr. srebrn. 6 fen., 1842: po 1 ryz papieru kancelaryjnego i pakunkowego, 1 ryz małego papieru kancelaryjnego za 2 tal. reńskie 10 gr. srebrn., 1 ryz papieru brudnopisowego za 1 tal. reńskiego 25 gr. srebrn., 1 ryz papieru conceptowego za 1 tal. reńskiego 26 gr. srebrn., 1 ryz papieru kancelaryjnego za 1 tal. reńskiego 6 gr. srebrn., 1842: 1 ryz papieru brudnopisowego za 1 tal. reńskiego 25 gr. srebrn., 1 księga papieru pakunkowego za 5 gr. srebrn.

Źr.: A. P. J. G., a. m. Gryfowa nr 174, s. 147; nr 175, s. 141n; nr 176, s. 86n; nr 177, s. 87n; nr 178, s. 88n; nr 179, s. 78n; nr 181, s. 72n; nr 188, s. 98, 112; nr 189, s. 55, 57, 72, 80; nr 191, s. 92.

Lit.: Amtsblatt der Königlichen Regierung zu Liegnitz, t. 43: 1853, s. 310; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 44, 62.

GLAGAU, Emanuel, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, * 1776, + 23.3.1842 tamże, gruźlica, % 26.3.

Źr.: A. P. Wroc., EKMŚ 8/124.

GLOGE, Gottlieb, czeladnik papierniczy w Brzegu, **świadek u:** Michaela Kolansky'ego, kat., dniówkarza (14.1.1855).

Źr.: A. A., 666r.

GLOGNER, Adolf, współwłaściciel papierni w Głuchołazach, pow. nys., * 1845, + 17.05.1917 r. Na pocz. lat 80. XIX w. jest właścicielem młyna wodnego (młyn zbożowy i tartak). Około 1889 Glogner wprowadza produkcję ścieru. W 1902 do spółki z Konradem Methnerem zakłada fabrykę papieru gazetowego (istniejącą do dziś) w Głuchołazach. Produkcja zostaje uruchomiona w 1903. Od 1904 jest członkiem Związku Niemieckich Producentów Papieru (Verein Deutscher Papierfabrikanten) oraz drugim przewodniczącym regionalnej sekcji VDP, skupiającej fabryki ze Śląska i okręgu poznańskiego.

Lit.: M. Szymczyk, 100-lecie Fabryki Papieru w Głuchołazach, Duszniki Zdrój – Głuchołazy 2003, s. 15, 21-24.

GÖBEL, Fritz, pomocnik operatora maszyny papierniczej, **miejsce zamieszkania:** 1939, Chojnów, osiedle Sonnenland 21.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 64.

GÖBEL, Jakob, rozrywacz szmat w Dusznikach, pow. kł., * 1607, % 13.6.1679 tamże.

Źr.: A. A., 655a.

GÖBEL, Karl, czeladnik papierniczy w Świdnicy.

29.12.1855 wydano za nim list gończy za poważną kradzież dokonaną w Berlinie wspólnie z Karlem Juliušem Emilem Pulsem, czeladnikiem bednarskim, 20.2.1856 list zostaje odwołany – G. został już aresztowany.

Lit.: Schweidnitzer Kreis=Blatt, r. 1856, s. 7, 66.

GOY, Gottlieb, papiernik w Goszczu, pow. syc., **dzieci: 1)** Carl Wilhelm Julius (* 1843, ew.), ślusarz we Wrocławiu (= 5.9.1871 z Christiane Auguste (* 1841, ew.), córką Friedricha Wilhelma Wallratha, mieszkańca w Mühlberg nad Łabą).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/103.

GÖRISCH, Johann Gottlob, pomocnik papierniczy w Starych Piekarach, pow. leg., * 1810, 2 syn Friedricha Augusta (+ przed 4.5.1843 w Wittenberg), mistrza piekarskiego i mieszczanina, **żona:** = 4.5.1843 w Starych Piekarach z Charlotte Henriette (* 1810), służką w Legnicy, 3 córką Gottfrieda Kriegela, ogrodnika w Kostrzycy, pow. jel.

Źr.: A. P. w Legnicy, NMP w Legnicy 56.

GÖRLDT, Gustav Emil, pomocnik przy maszynie papierniczej w Kłodzku, * 1893, ew., **rodzice:** Otto Gustav Clemens, rękodzielnik w Dreźnie, Josefa z domu Blum, **żona:** = 13.2.1904 w Kłodzku z Martha (* 1880, kat.), pomocą domową, rodzice: Emanuel Heickel w Kłodzku, Franziska z domu Schreiber, świadek: Willibald Müller, pomocnik przy maszynie papierniczej w Ścinawicy, pow. kłodz.

Źr.: Kłodzko, par. rzym.-kat. Wniebowzięcia NMP, śluby 1902-1911.

GOTTSCHALK, rodzina papierników na Śląsku.

1. Friedrich Wilhelm, papiernik w Kraczym, pow. jel., * 1801 w Podgórzynie, pow. jel., + 1860, właściciel papierni w Kraczym, syn Johanna Friedricha, papiernika w Podgórzynie, pow. jel. (patrz niżej).

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 69, 71.

2. Johann Friedrich, papiernik w Podgórzynie, pow. jel., ojciec Friedricha Wilhelma, papiernika w Kraczym, pow. jel. (patrz wyżej), **żona:** = 1793 z Johanną Sophie Elisabeth (* 17.5.1774 w Leistzenow, Pomorze), córką Blauerta, papiernika, **dzieci:** 6 dzieci, w tym Friedrich Wilhelm, papiernik w Kraczym, pow. jel., 4 z nich umiera w dzieciństwie.

G. w 1814 bezpłatnie dostarcza 1 cetnar papieru do nabojów do Nysy.

Lit.: Amtsblatt der Königlichen Liegnitzschen Regierung von Schlesien, t. 4: 1814, s. 47; Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 69.

GOTTSCHALK, Johann Gottlob, 1647 właściciel papierni w Podgórzynie, pow. jel., zatrudnia 7 osób.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 68.

GOTTSCHILD, J. Gottlob, * w Krośnie, mistrz murarski i producent papieru w Kunnersdorf, pow. jel., 5.6.1836 wypożycza od Rady Miejskiej Gryfowa, pow. lwów., 500 tal. reńskich na 5% odsetek rocznie jako hipoteka na swą papiernię, płaci do 1841 i w 1846, 1841-1845 płaci papiernik Richter.

1798 czeladnik u Benjamina Scholza, papiernika w Jeleniej Górze.

Źr.: A. P. J. G., a. m. Gryfowa, nr 178, s. 10n, 102n; nr 179, s. 20n; nr 180, s. 22n; nr 185, s. 20n; nr 188, s. 15, 92.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 102.

GRÄBER, Karl, robotnik w fabryce papieru w Chojnowie, **mieszkanie:** 1939, Parkstr. 12.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 64.

GRÄFNER, Wolf, czeladnik papierniczy, skarży się 8.8.1622, że mistrz papierniczy w Białej Nyskiej, pow. nys., nie chce mu dać ani pracy, ani wyżywienia na drogę.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 107.

GRAMATKE, maszynista w fabryce papieru w Starym Mieroszowie, + 12.2.1886, wypadek, pozostawia żonę i trójkę dzieci.

Lit.: Tageblatt für den Landgerichtsbezirk Schweidnitz, t. 12, 18.2.1886.

GRANDE, Johann, papiernik w Brzegu, + przed 3.5.1891, **mieszkanie:** 1879 Oderthor 10, **żona:** Theresia z domu Roth, **dzieci:** 1) Marie (* 1864, kat., = 3.5.1891 w Brzegu z Otto Heinrichem Wilhelmem Wiedemannem (* 1864, kat.), zecerem, ul. Mollwitzer Str. (rodzice: Franz, mistrz szewski w Brzegu, Auguste z domu Oppikowsky, oboje + przed 3.5.1891)), **chrzestny u:** Guido Spohnera, czeladnika młynarskiego, Odertor 10, dom pod nazwą *Erholung*.

Źr.: A. A., 666j, 666s.

Lit.: Adreß-Buch der Stadt Brieg, Brieg 1879, s. 28.

GRÄNTZ, Johann, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **żona: I)** Johanna Rosina z domu Schmid, **dzieci: I/1)** Maria Elisabeth (* 1.1.1751, # 3.1, chrzestna: Anna Maria, żona Riedigera, papiernika), **I/2)** Johann Benjamin (* 4.1.1753, # 5.1, chrzestni: Gottlieb Benjamin Riediger, papiernik, Andreas Krause, zegarmistrz).

Źr.: AA, 305c.

GRÄTSCH, Artur, operator kalandra w Chojnowie, **mieszkanie:** 1939 Bahnhofstr. 6.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 64.

GRENNER, Elias, czeladnik papierniczy w Świdnicy, **żona: I)** Anna, **dzieci: I/1)** Rosina (# 2.6.1633).

Źr.: A. A., 59h.

GRETSCHEL, Woldemar, producent papy w Sępowie, pow. złot., **mieszkanie:** 1927 Neuländel 17.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch Kreis Goldberg=Haynau einschl. der Städte Haynau und Goldberg 1927, Liegnitz b. d., Goldberg, s. 70.

GRIMM, Paul, papiernik w Pilchowicach, pow. lwów.

Funkcje: 1893 zastępca członka zarządu XI (Śląsk i Pomorze) Związku Producentów Papieru (Papiermacherberufsgenossenschaft).

Lit.: Schlesischer Tageblatt, t. 19, 2.6.1893.

GROKE, Christian Gottlieb Benjamin, producent papieru i komisarz dystryktu policyjnego w Przemkowie, pow. szpr., 1820 właściciel tamtejszej papierni.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 18.

GROKE, Christian Heinrich Gottlieb, w Przemkowie, pow. szpr., 1847 sprzedaje tamtejszą papiernię szlachcicowi v. Bockowi-Bibranowi na Modłach, pow. bol.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 18.

GROSS, producent papieru i mieszczanin w Brzegu, **chrzestny u:** Franza Hanniga, woźnicy do wynajęcia i mieszczanina (15.8.1833).

Źr.: A. A., 666f.

GROß, Andreas, czeladnik papierniczy i mieszczanin w Dusznikach, pow. kłodz., **żona: I)** Anna Maria, **II)** Eva, **dzieci: I/1)** Johanna Maria (# 1.4.1693, chrzestna: Susanna, wdowa po Christ. Wilhelmie Kretschmerze, papierniku), **II/1)** Johann

Anton (# 26.7.1695, chrzestny: Anton Franz Roßenburg, papiernik), **chrzestny u:** Christofa Pfeifera (17.9.1689, 11.8.1694), Christiana Wilhelma Radschinske, żołnierza (28.12.1689), Georga Hofmana (12.1.1696), Caspara Moschnera, stelmacha (12.2.1696), Davida Birgela, chałupnika w Podgórzu, pow. kłodz. (9.3.1697, 25.10.1699), Carla Juncka, krawca i mieszczanina (22.4.1699), **jego żona chrzestną u: II:** Hansa Willnera, chłopca (19.4.1696), Hansa Hofmana, dniówkarza (14.7.1696), Caspara Moschnera (20.2.1698).

Źr.: A. A., 655a, 655b.

GROß, Friedrich, czeladnik papierniczy i mieszczanin w Dusznikach, pow. kłodz., **żona: I)** Anna Maria z domu Seyffert, **II)** = 4.11.1720 z Anną Rosiną, córką Johanna Langera, mieszczanina, **III)** Rosina z domu Breske, **dzieci: I/1)** Anna Rosina (# 18.3.1712, chrzestna: Anna Rosina, żona Antona Hellera, papiernika), **I/2)** Maria Apollonia (# 9.3.1719, chrzestna: Rosina, żona Antona Hellera, papiernika), **II/1)** Anna Helena (* 1721, + 4.8.1724, % 8.8), **III/1)** Johann Peter (# 19.6.1725, chrzestny: Anton, syn Antona Hellera, papiernika).

Źr.: A. A., 655b.

GROß, Ignaz, dzierżawca papierni w Dusznikach, pow. kłodz., **żona:** Katharina, **jego żona chrzestną u:** Josepha Bittnera, mieszkańca w Dolinie, pow. kłodz. (20.11.1828).

Źr.: A. A., 655e.

GRUB, Hans, mistrz papierniczy w Miłkowie, pow. jel., **żona:** Anna Maria, **chrzestny u:** Hansa Weyroucha (7.2.1710, 8.4.1714), **jego żona chrzestną u:** Hansa Weyroucha (20.3.1712, 29.12.1716), Jeremias Hocke (8.4.1715).

Źr.: A. A., 302a.

GROBE, Ludwig, producent papieru, **miejsca zamieszkania:** 1838 Brzeg, Podgórzyn, pow. jel. (1851 kupuje tamtejszą papiernię, od 1852 wyłącznie produkcja papieru z drewna), **dzieci: 1)** córka (= z Friedrichem Seeligerem, w związku z tym ten przejmuje papiernię w 1877), **chrzestny u:** Aloisa Pfeffera, czeladnika papierniczego w Brzegu (16.4.1838, 25.10.1840, 3.12.1842).

Udział w wystawach: 1855 Światowa Wystawa Papieru (dyplom z podpisem Napoleona III.).

Źr.: A. A., 666g.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 66.

GROBPIETSCH, August, papiernik, nieślubny syn Elisabeth w Podgórzu, pow. kłodz., **miejsca zamieszkania:** 1859-1861, 1890 Duszniki, pow. kłodz., 1886 Wał-

brzych, **żony: I**) Johanna (* w Dusznikach, rodzice: Johann Morawitz, sukiennik tamże, Johanna z domu Seifert (* tamże), **dzieci: I/1-2**) Franz (+ 16.9.1859 tamże, skurcze, % 19.9.) i Ernst (+ 3.3.1860 tamże, skurcze, % 7.3., obaj * 8.9.1858, # 12.9.), **I/3**) Maria (*23.10.1861 tamże, # 28.10.), **I/4**) Wilhelm, mistrz szewski tamże (żona: Amalie, córka Carla Theunera, mistrza stolarskiego w Lewinie, pow. kłodz., i Agathy z domu Weigel (* w Drogosławiu, pow. kłodz.), dzieci: a) Cäcilie (* 30.8.1886 w Dusznikach, # 5.9), b) NN (+ * 8.3.1890 w Dusznikach)).

Źr.: A. A., 655g, 655i, 655u.

GRUN, Matthäus, papiernik w Piekarach Małych, pow. leg., **chrzestny u:** Georga Strempla, ogrodnika (6.2.1619).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 2.

GRUND, Michael, zbieracz szmat w Kleczkowie (obecnie dzielnica Świdnicy), **żona: I**) Anna Rosina, **dzieci: I/1**) Maria Magdalena (# 26.9.1687, chrzestni: żona Fuhrmana, kartownika w Świdnicy, Johannes Becker, czeladnik papierniczy tamże).

Źr.: A. A., 59l.

Lit.: Sachs, Rainer, Schweidnitz und seine Spielkartenproduzenten, Das Blatt, nr 20: 1999, s. 12; Radau, Sigmar, Sachs, R., Bier, Weib und Gesang, Das Blatt, nr 22: 2000, s. 34; Sachs, R., Od gotyku do baroku [w:] Czechowicz, Bogusław, Dobrzyniecki, Arkadiusz, Żak, Izabela (red.), Z dziejów rysunku i grafiki na Śląsku oraz w kolekcjach i zasobach ze Śląskiem związanych, Wrocław 1999, s. 67.

GUNDERMANN, Johann, czeladnik papierniczy we Wrocławiu, + przed 1799, **żona:** Anna Maria z domu Lange (+ 1798).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 8/114.

GUNDERMANN, Johann Jakob, papiernik, **miejsca zamieszkania:** 1694-1714 Mroczków, pow. Iwów., 1715 Toruń.

Kupuje 1694 papiernię w Mroczkowie od Kaspara Schertnera za 1800 tal. śl., 1702 i 1703 powodzie niszczą papiernię, buduje ją w innym miejscu, ponieważ rzeka zmieniła koryto, sprzedaje ją 1714 Heinrichowi Wilhelmowi Mönnichowi, 1715 sprzedaje parcelę, na której stała pierwotnie papiernia.

Lit.: Junker, Ullrich (wyd.), Friedrich v. Hössle, Die Papiermühlen im Regierungsbezirk Liegnitz in Schlesien, Bodnegg 2004, s. 51.

GÜNTTER, Andreas, czeladnik papierniczy w Miłkowie, pow. jel., + przed 5.1.1720, **żona:** Catharina, **chrzestny u:** Hansa Neimona (18.12.1700, 29.9.1706, 5.3.1712), Franza Bernerta (17.4.1701), Andreasa Kliecha, cesarskiego żołnierza (5.3.1704), Christofa Tienela (19.7.1705, 4.10.1708, 15.12.1710), Caspera Elsnera, chłopca (17.6.1707), Caspara Lorischa (19.8.1710), **jego żona chrzestną u:** Hansa Neimona, stelmacha

(6.8.1703, 21.8.1709, 17.5.1715, 22.2.1720), Franza Börnera (31.5.1705), Andreasa Feyga (6.5.1716), Caspara Lärisha (5.1.1720, 13.2.1722).

Źr.: A. A., 302a.

GÜNTER (GUNTHER), Michael, 1562 właściciel papierni w Brzegu. Rada Miejska Świdnicy na prośbę jego ojczyma Clemensa Olscha, papiernika i mieszczanina w Świdnicy, wystawia mu w 1560 list polecający do księcia brzeskiego w sprawie kupna tam nowo wybudowanej papierni (G. chce ją na razie wydzierżawić i sprawdzić, ile przyniesie dochodów), w 1562 papiernię przejmuje jego ojczym.

Źr.: A. P. Wroc., a. m. Świdnicy, nr 713, s. 53.

Lit.: Maleczyńska, Kazimiera, Dzieje starego papiernictwa śląskiego, Wrocław 1961, s. 25; Wypisy do dziejów Brzeskiego, Opole 1976, s. 146, 172n.

GÜNZEL, Wilhelm, producent papy i kupiec we Wrocławiu, ew., **mieszkania:** 1855 ul. Bolesława Prusa 10, **żona: I)** Bertha z domu Otto, ew., **dzieci: I/1)** Gottliebe Bertha Martha (* 14.10.1855, # 4.11, chrzestny: August Sauer, producent papy), **I/2)** Margarethe Wilhelmine Friederike (* 2.1.1859, 2.2), **3)** Maria, **4)** Elisabet, **chrzestny u:** Carla Augusta Dobberke, nadzorcy budowlanego, ul. Kazimierza Wielkiego 29 (2.8.1857), Daniela Reimelta, ew., właściciela gorzelnii, ul. J. U. Niemcewicza 19 (23.9.1858), **jego żona chrzestną u:** Daniela Reimelta, ew., właściciela gorzelnii, ul. J. U. Niemcewicza 19 (23.8.1857, 3.12.1862, 7.12.1864), Carla Heinricha Gustava Geislera, ew., mistrza murarskiego, ul. K. Kniaziewicza, *Paulshof* (12.4.1659, 23.9.1860), Theodora Spillera, mistrza stolarskiego 27, ul. Odrzańska 27 (14.8.1859), **jego dzieci chrzestnymi u: 2:** Heinricha Fritscha, ew., ogrodnika, ul. Oleśnicka 4 (22.10.1871), **3:** Karla Müllera, ew., czeladnika stolarskiego, ul. S. Żeromskiego 18 (28.1.1872).

Źr.: A. P. Wroc., EKMS 5/5, 7/11, 7/12, 7/101, 8/50, 11/36; A. A., 693h.

GURT, Albert, czeladnik papierniczy, kramarz i właściciel domu w Podgórzynie, pow. jel., **chrzestny u:** Wenzla Schowalda, szewca i mieszkańca (23.5.1815, 24.2.1817).

Źr.: A. A., 318f.

GUSCHKE, Balthasar, + przed 1681, dominica 16 post trinitatis, **miejsca zamieszkania:** 1646, 1659, 1667, 1670 Legnica (czeladnik papierniczy), 1663, 1672 Oława (papiernik), **żona: I)** Martha z domu Hoffman, **dzieci: I)** Martha Elisabeth (* 1659 w Legnicy, służka u dziedziców w Marszowicach, pow. oław., = 1681, dominica 16 post trinitatis, w Brzegu, z Zachariasem Pohle, czeladnikiem murarskim, synem Melchiora, mieszkańca w Brzegu, **I/1)** Georg (# 20.12.1663 w Oławie), **I/2)** Balthasar (# 7.12.1667 w Legnicy), **I/3)** Georg Gottfried (# 19.5.1670 w Legnicy), **4)** Sigismund (# 16.10.1672 w Oławie), **chrzestny u:** Adama Leibnera, ogrodnika w Starych Piekarach, pow. leg, (18.3.1646 – zastępowany przez Bartholomäusa Schlichta, papiernika).

Źr.: A. P. Leg., NMP w Legnicy, nr 4, 5; A. P. O., ks. metryk. ew. kość. św. Mikołaja w Brzegu; Muz. Nar. Wroc., Hintze, papiernicy.

GÜTTIG, Willi, operator kalandra w Chojnowie, **mieszkanie:** 1939 ul. Liegnitzer Str. 14.

Lit.: Adreßbuch/Einwohnerbuch für die Stadt und den Kreis Goldberg mit den Städten Haynau und Schönau und allen Gemeinden 1939, Breslau 1939, s. 65.

INTRODUCTORY PREPARATION TO DEVELOP A LEXICON OF SILESIAN PAPERMAKERS

Summary

Quality of our historical knowledge depends in a large extend on the quantity of collected, dependable and proven facts. Development of detailed *Corpus filigranorum Silesiae* is one of the most important desiderates in complementary history of the region, however to that end even preparatory activities have not been initiated yet. Therefore by publishing presently available facts of life and activities of some of the Silesian papermakers, the authors would like to indicate an urgent need for such a comprehensive study.

Translation
Justyna Nowak

VORARBEITEN LEXIKON DER SCHLESISCHEN PAPIERMACHER

Zusammenfassung

Die Qualität unseres historischen Wissens ist weitgehend von der Zahl der zweifelsfrei feststehenden, dokumentierten Tatsachen abhängig. Die Erarbeitung eines exakten *Corpus filigranorum Silesiae* ist eines der wichtigsten Desiderate im Bereich der historischen Hilfswissenschaften der Region. Angesichts der Tatsache, daß hierzu noch nicht einmal die Vorarbeiten begonnen wurden, versuchen die Autoren durch die Bereitstellung der bisher bekannten Tatsachen zu Leben und Werk der einzelnen schlesischen Papiermacher wenigstens auf dieses dringende Erfordernis hinzuweisen.

Übersetzt von
Rainer Sachs